

cei de-o seamă cu pământul

„...in toate împrejurările, țărâtimea, aliată de nădejde
a clasei muncitoare și-a îndeplinit cu cinste și devotament
nemărginit datoria față de cauza socialismului, față de
partid, față de patria socialistă.“

NICOLAE CEAUȘESCU
secretar general al C.C. al P.C.R.

(din cuvîntarea la adunarea din comuna Gh. Doja a țărânilor cooperatori).

curajul necesar și istoric

Să faci să stea oul cotocodăcit de problema agrară aștepta zeci de ani, nu e orice, nu poate fi lucrul de către oricine făcut. Personajul a avut curajul ieșirii și întoarcerii de pe mări, și nu se mai putea sfini să trîntească oul pe masă în așa fel încît el să stea.

Așa știam și noi, i s-a ripostat. Da, domnilor, dar n-ați avut ideea rezolvării cestiunii țărănești, deoarece n-ați avut curajul să ieșiți în niște lupturi sociale cumplite și să treceți mai tîrziu de ele încolo.

Bătălii au fost alea pe care le-ați dus voi cu țărani la 1907 și cu Grivița la 1933 și în general pe oriunde se făceau greve? Ce bătălii ați dus, boieri dumneavoastră?

Peste tot am fost noi și ne-am întors tot noi și de aceea am luat frumos oul vostru dogmatic și l-am trîntit pe masă și iată problema țărănimii aproape rezolvată.

V-ați bosumflat voi oleacă, ba ne-ați și împuscat prin fața prefecturii și de la fereastra lui Rădescu, dar problema ați dus se rezolva decît prin decretule comunistilor, sprîmînte de manifestațiile plugarilor și muncitorilor, de intrările lor în moși. E plină istoria românilor de mîrișăriturile voastre în cestiunea țărănească. Merce vă plîngeați de țărânul român. Că țărânul român face, că țărânul român drege, că dă foc și bagă furca în domniile voastre!...

I-ați rupt de la margini pământul și v-ați băgat în el ca omida în frunza verde.

Cum ați vrut voi așa a ieși. Și v-ați înfuriat și v-ați înverzit în fața comunistilor ca și cînd v-ar fi trîșat. Ei da, oul așa trebuia pus ca și stea.

Oul nu mai era de mult dogmatic. Ce-a urmat mai apoi se numește în Plenare ale Comitetului Central, cu Decrete, cu acțiuni, cu multe acțiuni de cooperativizare.

Eu nu înțeleg, boieri dumneavoastră, de ce mai insistați. E foarte adevărat, s-a muncit greu, s-au făcut și greșeli. Dar trebuie să recunoașteți că e un semn foarte sigur de existența unor capete foarte pricepute în problemă. Să priviți peste țărețele tău ce plînge cu ochii neînduplecați și acolo unde el nu bănuiește decît nesigurantă și umbră să vezi așezarea proprietății lui, matca de mîine a prosperității națiunii, o un act de mare curaj și cunoaștere, în special cunoașterea viitorului.

Ei au luat în brațe pietrișul așa răsturnat de voi în poarta țării de nu se mai putea ieși în lume de rușinea agrară, l-au mutat încet și sigur, și l-au ridicat la piept deodată și uite că-l tin bine.

Pe voi, boieri dumneavoastră, piatra țărănească v-a dat tot timpul peste cap. Ați scapat-o peste picioare. V-a alunecat din palmele ude de singe. Ceea ce s-a făcut are mai mare semnificație. E vorba aici de solidaritatea popularului, de siguranța sa economică și politică, de însăși esența unei independențe reale.

Recunoașteți, boieri dumneavoastră, că pământul altfel s-ar fi vînturat de la proprietar la proprietar ca apa dintr-un pahar în altul, s-ar fi pierdut cu fel de fel de haturii și piroage și cli-nuri. Nu vă luați după bocete și după o anumită panică ce se face deobicei cînd se încearcă altceva și în mod curajos. Sint lipsuri, vă spun, dar asta depînd tot de mine și de ei, n-o să vină altul străin să ne învețe să le trecem, să le scriem. Dar ascultați, boieri dumneavoastră, ce spunea Nicolae Iorga despre puterea de a vedea în viitor a țărânului român.

„La Academie au venit trei țărani de la Tecuci (unde înaltul for avea moșie) și au declarat că, chiar dacă doi dintre ei ar trebui să moară, iar cel de al treilea să se folosească de eroismul cu care și-au jertfit viața, ei sint gata să moară“.

Dacă tot n-ați înțeles, mai serviți și următoarele, tot de la marele bărbat:

„Cînd omul își declară oricînd că este gata să înfrunte chiar moartea, numai ca urmașii lui măcar să aibă o situație mai bună decît aceea în care au trăit generații întregi, pofti... etc. etc.“

Străni, dar ei puteau vedea atunci dincolo de cercul de var în care li se înscruia dorințele personale, pentru interesul general, național, iar acum, ați vrea să nu mai vadă decît fața lor.

Zilele acestea se va discuta la Congresul de înființare a Uniunii Naționale a Cooperativelor Agricole de Producție despre viitorul teribile probleme care a fost chestia țărănească. Se vor vota statutele de structură ale unei ordini moderne în agricultură și a Casei de pensii a țărănilor.

Se ține bine piatra în brațe, e bine dusă căci a fost bine luată, doar e una din pietrele noastre de temelie. Și cînd te gîndești că era atît de simplu s-o abordezi. Cooperativizai pămînturile, puneai baza unei tehnici moderne cu uzine de tractoare, de îngrășăminte chimice etc.

Oul lui Columb! Ei, da, cred și eu, așa știți și voi boieri dumneavoastră!...

Dar să știți că nici după asta nu vă venea prea ușor; piatră de plumb, problema țărănească.

semănătorii

Ceres este zeița cea mai nedreptățită a Olimpului; pămîntele mitologic al lumii i-a răpit fiica pentru fratele său, zeul beznelor.

Nemuritoarea maică părăsește muntele și rătăcește ani mulți și necunoscută prînte oameni. Plînge pe pietrele ființelor, se bagă slujnică și crește copiii muritorilor...

Firea intră în lipsuri de apă și de semînte; foamea și pustiul bîntuie.

Zeus își dă seama de urmări și-o cheamă la el, căutînd să-și îmblînzească abuzul.

Trista zeiță Demeter își îmbrășăsează copila reinființată dar numai două treimi ale anului va rămîne cu ea; în cealaltă treime Persefone va pleca la soțul ei, în Hades.

Atunci se lasă-n lume toamna și îndoiala și somnul naturii vecin cu moartea.

Trista zeiță a agriculturii și fertilității!

Ce i s-a luat a fost bun luat și în fiecare an poartă în lacrimi cea mai cumplită față a tuturor lipsurilor — durerea maternă.

Agricultura și fertilitatea trebuiau date în grija unui zeu-bărbat, nu a unei femei.

Această ordine neechibuzată a divinității a avut repercusiuni triste prin toată istoria pămîntului arabil.

Condiția tragică a agriculturii de-acolo a pornit... Lacrima sfintei femei singure și neajutorate a căzut pe primul duminic de pline al muncitorului plugar și clasa țărănească de pretutindeni i-a simțit amarul.

Timpurile moderne, care au inventat științele agricole, mai rău au complicat durerea țărânului.

Agricultura și fertilitatea trebuiau date pe brațele unui zeu-bărbat, nu ale unei femei.

Urmînd dezvoltarea științei meșteșugului culturii agrare dintr-o țară declarată din capul locului

eminamente agrară nu poți să nu vezi în toți-viaștorii agronomiei niște copii de văduvă.

Sărmani copii de văduvă, semănătorii; de la cei ce inventează cartea agriculturii pînă la cei ce fac practica și viața cultivării pămîntului, unul mai trist decît altul!

Agronomul Ion Ionescu! Doamne ce nume, doamne țărân-țărănesc. Și fiindcă sint mulți, cită frunză și iarbă ionii și ionestii. Si-a spus omul și de unde se cheamă Ion Ionescu de la Brad.

O fotografie ni-l arată masiv și alb ca un podgorcean, în stare să arunce în fugă plugul în car, să succească-n glumă gîtul bouului ce nu vrea să ia jugul. Hainele și lavaliera de profesor sint o aparență. Cercetați-i fața la care natura a făcut risipă de materie; parcă își inchipua că-și lucrează fructele și logumele într-o grădiniță. Totul este pus din belșug și în fuga de calendar a ogoarelor; obrazul stînd unduos, ca fața pepenilor și-a bostanilor; pînă sub bărbie crește lînia ce se-ndeamnă lot timpului spre-a se implini în cere și asta pe motiv că nici un fruct al pămîntului nu se începe și nici nu se termină în culturi.

Părul alb, ca mătasea de porumb neatînsă de pulberea ce grăbește!

Personajul a crescut pe mranită grasă, pe pămîntul de răzoi!

Primul fiu al zeiței Demeter pe aceste meleaguri. Participă la revoluția de la 1848, evident ca la un fenomen natural de la care nu putea lipsi. Intors din emigrație, scrie în calendare și-n reviste, face cărți lupîndu-se astfel pentru întemeierea experimentelor în cultura agricolă. Avînd experiența unei școli apusene, întemeiază la Brad o școală particulară de agricultură pentru fiii de țărani, se zice în Istoria României, vol. IV. De parcă ar fi putut face școala pentru altfel de fii...

Publică trei mari monografii despre agricultura din județele Dorohoi, Mehedinți, Putna.

Acesta este pionierul agronomiei române. O biografie plină de locuri periculoase: revoluționar și profesor al fiilor de țărani. Care proprietar și-ar da moștile pe mina unui asemenea savant? De altfel vom vedea că în fiice biografie a profesorilor științei despre pămînt dospește lacrima zeiței nedreptății, a fertilității, Demeter. Agronomii acestia și inginerii de ogoare au în blazonul lor un țărân descult ce trece pe cîmp împrăștiind sămînta din poala de sac.

La un semănător descult, semănătorii în pustiu.

Să urmărim dezvoltarea învățămîntului agricol într-o țară bazată pe economia culturii pămîntului.

În 1832 Barbu Știrbei, blazon greu, întemeiază Școala de Agricultură de la Pantelimon. Instituția merge țîrș-grăpș, o sulfă vîntul improvizatorilor și al căuțărilor. Dintr-odată apare în viața școlii un bărbat de răscurde de energie și carte, P. S. Aurelian. Mută Școala de la Pantelimon la Herăstrău.

Aurelian, (zice într-un discurs din 1947, savantul Ionescu-Sișești) printre cei dintii ne-a învățat că exploatarea pămîntului este un meșteșug științific.

Omul avea prestigiu și influență multă în straturile conducătoare; este ministru și prim-ministru și poate și „proprietar“. Din toate punctele problemei era chemat să și înfăptuiască ceva. Ciudat lucru însă, toată lumea este de acord că agricultura română are probleme, că așa nu mai merge, dar nimeni nu poate mișca piatra din poartă.

Savantul Aurelian propovăduiește asocierea țărănilor, susține că dezvoltarea industriei este o necesitate pentru progresul țării și pentru dezvoltarea agriculturii însăși, preconizează înfrățirea muncii agricole cu munca industrială. „În adevăr, zice, găsesc că industria transportată la țară și practică de oameni care să lucreze în același timp și pămîntul, va fi singurul mijloc de a rezolva una din problemele care îngrijorează cel mai mult pe omul de stat, problema socială“.

Iarăși nu mai înțelege nimic. Statul român a avut bărbăți care au propovădit asocierea, cooperativizarea agriculturii, bărbăți care au văzut necesitatea armonizării în dezvoltare a industriei și a culturii pămîntului. Și asta înainte de anul țărănesc 1907.

Semănătorii în pustiu! Fiii zeiței văduve!

Departamentul din Olimp al agriculturii și fertilității trebuia dat unui zeu bărbat și nu unei femei. Altfel s-a născut categoria aceasta de vizitatori ai agriculturii care-și consumă tineretea și sănătatea și viața purtînd în mînă de dimineață pînă noaptea, agrarul cap al lui Iorik.

Iată altul — mare figură a Școlii de Agricultură, Vlad Cîrnă Munteanu. Tot cu trei nume. Ultimul așezat ca perdea, o leacă mai scrobîtă, spre estomparea lui Cîrnă. Ce nume, dumnezeule, ce nume au românii care fac știință agricolă! Răsună pînă în ultimul turn al vînzăle opincă înghețată bocnă. Nu pantof de lac, nu cizmă, opincă înghețată. Țărânul însuși fiul pămîntului însuși, se ridică de la brazdă, să învețe, ce? Să învețe să muncească pămîntul, cu alte cuvinte să fie țărân.

Cîrnă Munteanu, împreună cu prietenul și colabo-

radorul-său, Corneliu Roman au făcut primele cercetări chimice precise privitoare la solul și la produsele solului românesc, spune în același loc Ionescu-Sișești.

Mai înțelegeți ceva? Studiul de chimie a agriculturii în țara aceasta încă înainte de anul țărănesc ogorilor li s-au adăugat 11 000 de țărani, materie sortită să intre în combinațiile chimice ale solului ca-un îngrășămint sinistru. Într-o țară sortită a fi pe veci „eminamente agricolă“ totul se poate. Chiar și înființarea a două ferme model, primele în istoria agriculturii române, cea de la Laza și cea de la Studina, destinate practicii studenților și aplicării pe viu a experimentelor științei agricole. Cel puțin se făcea o separație între agricultura de dragul artei, sublimată, cum par să fie prînte eforturile de concepții și cuceriri științifice ale profesorilor Școlii, și agricultura „serioasă“, „practică“, ce-o fac senatorii și mosierii prin arendașii lor.

Să revenim la profesorul Constantin Sandu Aldea. Din 1908 pînă în 1927, cu intermitențe, conduce timp de 14 ani Școala. Instituția devine între timp Școala de învățămînt universitar prin dispoziția luată de a nu se mai primi în ea decît bachelareați. După cîteva zeci de ani, ce cucerire colosală!, să nu se mai primească bachelii cu 4 clase primare și învețe agricultura, ci absolvenți de liceu! Nu știu dacă sesizați importanța faptului, dar profesorii Școlii de artă a agriculturii, erau pe bună dreptate și mindri și bucuroși. Nouă, celor de azi, ne vine să credem mai curînd a fi o ironie. Să ne pătrundem însă de faptul că lucrurile se petreceau a doua zi după anul de măcel al țărănilor.

Șiînti an pentru semănătorii de griu și porumb, ca și pentru cei de știința agriculturii. Dintr-odată se trezesc marile conștiințe și spiritele luminoase incurajate de jertfele țărănilor încep să abordeze probleme. Se merge cu pieptul deschis pe o gheață grosă, veritabilă de 11 000 de țărani împușcați; deși foarte puțini își dau seama că ceea ce n-a putut dezgheta singele țărânului, ideea profesorului oricît de reputat ar fi el, cu atît mai puțin ar reuși.

Nicolae Iorga bătea cu degetul său mesianic în capetele de tuci ale parlamentarilor lupîndu-se „în chestia amnistiei răsculaților țărani“ și anunțînd că „viitorul României nu se poate răzîma (...) decît pe mulțămirea celei mai mari părți dintre locuitorii pămîntului național, pe conștiința care unește pe cea mai mare parte dintre locuitorii acestui pămînt“.

Semănătorii în pustiu...

Criza prin care a trecut în această epocă structura agrară a țării, după revolta țărănilor din 1907, a înrăutățit vremelnic viața lăuntrică a Școlii, zice Ionescu-Sișești. Nici nu se putea altfel, zicem noi astăzi, și ne mirăm de sus, de pe un pisc luminos, că asemenea probleme se mai puteau discuta. Ei da, se puteau, căci oamenii entuziaști și din care singele a se picătura cu picătura în pămîntul acesta al românilor, luau lucrurile în contextul lor propriu, legate cu mîi de ancoră și fel de fel de alte chestiuni nerezolvate sau rezolvate într-un spirit abătut.

Constantin Sandu Aldea se luptă pentru ridicarea Școlii la nevoile țării, zice Sișești în același loc. Da, la ridicarea nevoilor țării, căci ei toți, semănătorii, au avut conștiința că nu lucrează în vînt, că cineva le va da răspuns trudei și sacrificiului. Sandu Aldea profesor și agronomul era fiu de țărân brăilean, cojan, cum îi plăcea să-si spună.

Cojanul este locuitorul cîmpiei române, care umblă cu gheba pe el prin crivățul Bărăganului, ducîndu-și porumbul la țîrș, turnat în cîrvaș peste tot, de-a dreptul. În urma carului, se plîmbă mîrșul specific de gazagii de porumb și abur de baligă de cal. Cojanul, domnilor, face zeci de kilometri cu mămăliga înghețată în stegar, fîmînd pe plozele de iarbă de stepă; cojanul, domnilor, își bagă în opincii iarbă de parîng, să-i degere mai puțin picioarele în așteptarea cumpărătorilor de cereale.

C. Sandu Aldea, „cojanul“, pentru ridicarea învățămîntului agricol superior, a adus în această luptă dirigența firii lui de țărân de stepă, prohibitica lui absolută, care nu cunoștea ocioșii sau concesioni, și un prestigiu cultural la înălțimea predecesorilor lui, zice în același loc Ionescu-Sișești. A călătorit mult, a observat mult, a notat mult, a învățat mult. În Germania, țară cu agricultură modernă, în Franța unde lucrează la celebrile întreprinderi de ameliorarea plantelor, Vilmoren et Andrieux de la Verrières le Buisson.

Cojanului îi stă bine călătorind, prin toate vînturile lumii, ca și ciulinii Bărăganului.

Revenit în țară este numit conferențiar, profesor al viitorilor agronomi la ferma Laza. Din nou pleacă și face, pînă în 1906, doi ani și jumătate cursurile Înaltei Școli de Agronomie din Berlin, instituție de mare prestigiu european. Acolo s-a format omul de știință. Agronomul și profesorul scrie literatură, înalță știința agronomică și știința de popularizare agricolă, traduce. Cine știe de unde se va isca soiul bun?

Plantele agricole îi trag perna de sub cap, își aruncă frunzele pe cărțile sale, se aprind pe ideile sale. Soarta lor îmbunătățită în viitor stă în puterea savantului de agricultură C. Sandu Aldea. În 1915 apare „Ameliorarea plantelor agricole“ mai apoi peste doi ani, „Selecionarea metodică a cerealelor și bazele științifice ale selecțiunii“.

Munca aceasta eroică-vă atagem însă atenția, că nu se făcea atît pentru zilele acelea, cît pentru zilele de lîngă noi și din fata noastră. Semănătura învățaturii agricole are și ca penitența ei. Trebuie să fi existat o iarovizare a ideilor, dacă în ultimii noștri ani s-a făcut și se face atît de mult și de structural pentru știința agriculturii. Probabil că acest fenomen al păstrării semîntelor ideologice agricole mărea iluziile și ținea utopiile semănătorului.

Sandu Aldea ameliorază. Primul tratat românesc pe această problemă a plantelor, pe destimul cărora

Dar ne aflăm încă înaintea cumplitudii an 1907, de ce n-am face și agricultura experimentală?

Semănătorii descult și semănătorii în pustiu!

Zeița Demeter are și ea zilele ei de feroic; puțin noroc nu lipsește nimănu. În fruntea învățămîntului agricol se ridică iarăși un om de vigoare și dirigenție, Constantin Sandu Aldea-agronomul, profesor și scriitorul sămăntorilor. Ei da, semănătorul nu putea să se adune decît lîngă sămăntoristii. (Lasă că nu-i chiar așa situația cu sămăntoristii, de la Sadoveanu și Iorga, precum ne-au învățat estelii! Numai pentru faptul că se descoperea un nou izvor de inspirație literară, viața țărânului, în fața „Sămăntorului“-revistă, nu-i permis să se treacă atît de ușor cu găleata de cereală trîncea).

Acum aruncați-vă sămînta în toate vînturile, semănătorilor, vizitatorilor cu capul plin de fumurile agronomiei! Aveți două rezervații, ca leproșii, experimentați, experimentați cit vor voi domniile-voastre agronomice! Pofțiți, domnilor din Europa, avem și noi ferme-model, facem agricultura științifică. Pofțiți la Studina și Laza, la Școala Centrală de agricultură.

Acum aruncați-vă sămînta în toate vînturile, semănătorilor, vizitatorilor cu capul plin de fumurile agronomiei! Aveți două rezervații, ca leproșii, experimentați, experimentați cit vor voi domniile-voastre agronomice! Pofțiți, domnilor din Europa, avem și noi ferme-model, facem agricultura științifică. Pofțiți la Studina și Laza, la Școala Centrală de agricultură.

Acum aruncați-vă sămînta în toate vînturile, semănătorilor, vizitatorilor cu capul plin de fumurile agronomiei! Aveți două rezervații, ca leproșii, experimentați, experimentați cit vor voi domniile-voastre agronomice! Pofțiți, domnilor din Europa, avem și noi ferme-model, facem agricultura științifică. Pofțiți la Studina și Laza, la Școala Centrală de agricultură.

Acum aruncați-vă sămînta în toate vînturile, semănătorilor, vizitatorilor cu capul plin de fumurile agronomiei! Aveți două rezervații, ca leproșii, experimentați, experimentați cit vor voi domniile-voastre agronomice! Pofțiți, domnilor din Europa, avem și noi ferme-model, facem agricultura științifică. Pofțiți la Studina și Laza, la Școala Centrală de agricultură.

Acum aruncați-vă sămînta în toate vînturile, semănătorilor, vizitatorilor cu capul plin de fumurile agronomiei! Aveți două rezervații, ca leproșii, experimentați, experimentați cit vor voi domniile-voastre agronomice! Pofțiți, domnilor din Europa, avem și noi ferme-model, facem agricultura științifică. Pofțiți la Studina și Laza, la Școala Centrală de agricultură.

Acum aruncați-vă sămînta în toate vînturile, semănătorilor, vizitatorilor cu capul plin de fumurile agronomiei! Aveți două rezervații, ca leproșii, experimentați, experimentați cit vor voi domniile-voastre agronomice! Pofțiți, domnilor din Europa, avem și noi ferme-model, facem agricultura științifică. Pofțiți la Studina și Laza, la Școala Centrală de agricultură.

Acum aruncați-vă sămînta în toate vînturile, semănătorilor, vizitatorilor cu capul plin de fumurile agronomiei! Aveți două rezervații, ca leproșii, experimentați, experimentați cit vor voi domniile-voastre agronomice! Pofțiți, domnilor din Europa, avem și noi ferme-model, facem agricultura științifică. Pofțiți la Studina și Laza, la Școala Centrală de agricultură.

Acum aruncați-vă sămînta în toate vînturile, semănătorilor, vizitatorilor cu capul plin de fumurile agronomiei! Aveți două rezervații, ca leproșii, experimentați, experimentați cit vor voi domniile-voastre agronomice! Pofțiți, domnilor din Europa, avem și noi ferme-model, facem agricultura științifică. Pofțiți la Studina și Laza, la Școala Centrală de agricultură.

Acum aruncați-vă sămînta în toate vînturile, semănătorilor, vizitatorilor cu capul plin de fumurile agronomiei! Aveți două rezervații, ca leproșii, experimentați, experimentați cit vor voi domniile-voastre agronomice! Pofțiți, domnilor din Europa, avem și noi ferme-model, facem agricultura științifică. Pofțiți la Studina și Laza, la Școala Centrală de agricultură.

Acum aruncați-vă sămînta în toate vînturile, semănătorilor, vizitatorilor cu capul plin de fumurile agronomiei! Aveți două rezervații, ca leproșii, experimentați, experimentați cit vor voi domniile-voastre agronomice! Pofțiți, domnilor din Europa, avem și noi ferme-model, facem agricultura științifică. Pofțiți la Studina și Laza, la Școala Centrală de agricultură.

Acum aruncați-vă sămînta în toate vînturile, semănătorilor, vizitatorilor cu capul plin de fumurile agronomiei! Aveți două rezervații, ca leproșii, experimentați, experimentați cit vor voi domniile-voastre agronomice! Pofțiți, domnilor din Europa, avem și noi ferme-model, facem agricultura științifică. Pofțiți la Studina și Laza, la Școala Centrală de agricultură.

Acum aruncați-vă sămînta în toate vînturile, semănătorilor, vizitatorilor cu capul plin de fumurile agronomiei! Aveți două rezervații, ca leproșii, experimentați, experimentați cit vor voi domniile-voastre agronomice! Pofțiți, domnilor din Europa, avem și noi ferme-model, facem agricultura științifică. Pofțiți la Studina și Laza, la Școala Centrală de agricultură.

Acum aruncați-vă sămînta în toate vînturile, semănătorilor, vizitatorilor cu capul plin de fumurile agronomiei! Aveți două rezervații, ca leproșii, experimentați, experimentați cit vor voi domniile-voastre agronomice! Pofțiți, domnilor din Europa, avem și noi ferme-model, facem agricultura științifică. Pofțiți la Studina și Laza, la Școala Centrală de agricultură.

Acum aruncați-vă sămînta în toate vînturile, semănătorilor, vizitatorilor cu capul plin de fumurile agronomiei! Aveți două rezervații, ca leproșii, experimentați, experimentați cit vor voi domniile-voastre agronomice! Pofțiți, domnilor din Europa, avem și noi ferme-model, facem agricultura științifică. Pofțiți la Studina și Laza, la Școala Centrală de agricultură.

Acum aruncați-vă sămînta în toate vînturile, semănătorilor, vizitatorilor cu capul plin de fumurile agronomiei! Aveți două rezervații, ca leproșii, experimentați, experimentați cit vor voi domniile-voastre agronomice! Pofțiți, domnilor din Europa, avem și noi ferme-model, facem agricultura științifică. Pofțiți la Studina și Laza, la Școala Centrală de agricultură.

Acum aruncați-vă sămînta în toate vînturile, semănătorilor, vizitatorilor cu capul plin de fumurile agronomiei! Aveți două rezervații, ca leproșii, experimentați, experimentați cit vor voi domniile-voastre agronomice! Pofțiți, domnilor din Europa, avem și noi ferme-model, facem agricultura științifică. Pofțiți la Studina și Laza, la Școala Centrală de agricultură.

Acum aruncați-vă sămînta în toate vînturile, semănătorilor, vizitatorilor cu capul plin de fumurile agronomiei! Aveți două rezervații, ca leproșii, experimentați, experimentați cit vor voi domniile-voastre agronomice! Pofțiți, domnilor din Europa, avem și noi ferme-model, facem agricultura științifică. Pofțiți la Studina și Laza, la Școala Centrală de agricultură.

Acum aruncați-vă sămînta în toate vînturile, semănătorilor, vizitatorilor cu capul plin de fumurile agronomiei! Aveți două rezervații, ca leproșii, experimentați, experimentați cit vor voi domniile-voastre agronomice! Pofțiți, domnilor din Europa, avem și noi ferme-model, facem agricultura științifică. Pofțiți la Studina și Laza, la Școala Centrală de agricultură.

Acum aruncați-vă sămînta în toate vînturile, semănătorilor, vizitatorilor cu capul plin de fumurile agronomiei! Aveți două rezervații, ca leproșii, experimentați, experimentați cit vor voi domniile-voastre agronomice! Pofțiți, domnilor din Europa, avem și noi ferme-model, facem agricultura științifică. Pofțiți la Studina și Laza, la Școala Centrală de agricultură.

Acum aruncați-vă sămînta în toate vînturile, semănătorilor, vizitatorilor cu capul plin de fumurile agronomiei! Aveți două rezervații, ca leproșii, experimentați, experimentați cit vor voi domniile-voastre agronomice! Pofțiți, domnilor din Europa, avem și noi ferme-model, facem agricultura științifică. Pofțiți la Studina și Laza, la Școala Centrală de agricultură.

Acum aruncați-vă sămînta în toate vînturile, semănătorilor, vizitatorilor cu capul plin de fumurile agronomiei! Aveți două rezervații, ca leproșii, experimentați, experimentați cit vor voi domniile-voastre agronomice! Pofțiți, domnilor din Europa, avem și noi ferme-model, facem agricultura științifică. Pofțiți la Studina și Laza, la Școala Centrală de agricultură.

Acum aruncați-vă sămînta în toate vînturile, semănătorilor, vizitatorilor cu capul plin de fumurile agronomiei! Aveți două rezervații, ca leproșii, experimentați, experimentați cit vor voi domniile-voastre agronomice! Pofțiți, domnilor din Europa, avem și noi ferme-model, facem agricultura științifică. Pofțiți la Studina și Laza, la Școala Centrală de agricultură.

Acum aruncați-vă sămînta în toate vînturile, semănătorilor, vizitatorilor cu capul plin de fumurile agronomiei! Aveți două rezervații, ca leproșii, experimentați, experimentați cit vor voi domniile-voastre agronomice! Pofțiți, domnilor din Europa, avem și noi ferme-model, facem agricultura științifică. Pofțiți la Studina și Laza, la Școala Centrală de agricultură.

Acum aruncați-vă sămînta în toate vînturile, semănătorilor, vizitatorilor cu capul plin de fumurile agronomiei! Aveți două rezervații, ca leproșii, experimentați, experimentați cit vor voi domniile-voastre agronomice! Pofțiți, domnilor din Europa, avem și noi ferme-model, facem agricultura științifică. Pofțiți la Studina și Laza, la Școala Centrală de agricultură.

Acum aruncați-vă sămînta în toate vînturile, semănătorilor, vizitatorilor cu capul plin de fumurile agronomiei! Aveți două rezervații, ca leproșii, experimentați, experimentați cit vor voi domniile-voastre agronomice! Pofțiți, domnilor din Europa, avem și noi ferme-model, facem agricultura științifică. Pofțiți la Studina și Laza, la Școala Centrală de agricultură.

Acum aruncați-vă sămînta în toate vînturile, semănătorilor, vizitatorilor cu capul plin de fumurile agronomiei! Aveți două rezervații, ca leproșii, experimentați, experimentați cit vor voi domniile-voastre agronom

cei de-o seamă cu pământul

„Cooperativa agricolă de producție este organizația economică socialistă, în care țărani se unesc de bună voie, aducând în proprietate cooperatistă pământul și celelalte mijloace principale de producție. În cooperativa agricolă munca este organizată în comun iar retribuția se face după cantitatea și calitatea muncii, precum și în funcție de producția realizată.”

(din Proiectul de Statut al Cooperativei Agricole de Producție).

rezolvarea „chestiei țăranăști”

Sociologia agrară românească — inaugurată cu trădare și adevăr de oameni ca Nicolae Bălcescu, Ion Ionescu de la Brad, Mihail Kogălniceanu — a fost preocupată constant, timp mai bine de un secol, de una și aceeași realitate tragică, înscrisă în istorie prin mudă și sudor, scrișoare, răcoale, simțe și moarte, prin sete nemărginită de pământ, proșire, dreptate și libertate, căreia științele sociale și politice de odinioară i-au dat numele caracteristic de „chestie țărănească”, adică problema țăranului. (Vezi numeroasele studii cu acest titlu: N. Filipescu, Chestiunea țărănească, 1891; Gr. Peuceșcu, Chestia țărănească, 1895; N. Manolescu, Chestia țărănească, 1902; Spiru Haret, Chestia țărănească, 1905; Vasile Kogălniceanu, Chestia țărănească, 1906; Ș. Haiducescu, Chestia țărănească, 1907; etc. etc.).

Să ne întoarcem în urmă, pentru a măsura distanța străbătută sub coperțirea înțelepciunii a Partidului Comunist Român. Să ne oprim pentru o clipă la anul 1938, perioada de vîrf a economiei capitaliste între cele două războaie mondiale.

Cercetările monografice ale echipelor studențești osptau în acel an, pe un eșantion probabilistic de gospodării țărănești, în medie, suprafața de 4,26 ha de pământ (cea ce depășea media pe țară, din 1930, de 3,7 ha), dar 40 la sută din aceste gospodării stăteau mai puțin de 2 ha, suprafață considerată de specialiști ca fiind minimul strict necesar pentru ca o familie de 4 membri să poată trăi din produsul exploatarea pământului propriu, adică să nu moară de foame, să-și ducă existența de pe o zi pe alta. De fapt, peste jumătate din țărânișoara noastră nu trăia exclusiv din exploatarea gospodăriei proprii, era dependentă de proprietatea și bunul plac al altora.

Faptul acesta este întărit și de constatările acestor echipe studențești că numai tot a doua gospodărie țărănească dispunea de plug și numai tot a doua dispunea de o pereche de vite de muncă, iar țăranii săraci nu aveau, în genere, nici vite, nici plug. De tractoare, semănătoare, combine etc. nu putea fi nici cel puțin vorba, iar agrotehnica și zootehnia, care sînt azi o mîndrie a țării noastre, erau la nivelul sărăciei și al neputinței țăranilor de a înfringe singuri relațiile agrare apăsătoare ale perioadei capitaliste.

Starea culturală, prin care se înțelegea atunci cel puțin de învățatură și educație cit putea asigura învățămîntul obligator de 4 clase primare, era superficială și precară. În anul 1920—1938 s-au înscris la școală numai 78 la sută din copii, iar din aceștia numai 60 la sută au fost promovabili. Din 30000 elevi au terminat cl. IV, în același interval, abia 17500. Dintr-un eșantion de 35000 tineri între 7—25 ani, 3300 n-au urmat nici o școală, iar 1100 n-au urmat decât clasa I. Categoria cea mai dezavantajată, cum era de așteptat, o reprezenta țărânișoara săracă, din cauza că nu putea renunța la munca tineretului de vîrstă școlară și nu avea posibilitatea să acopere cheltuielile de școlarizare.

Starea sanitară a populației rurale luase forme îngrijorătoare. În medie, unul din cinci copii născuți vii murea înainte de a fi ajuns vîrstă de 1 an, iar în perioadele critice, murea pînă la această vîrstă tot al treilea copil. Mortalitatea generală în deceniul 1928—1938 se apropia în medie de 20 la mie, cifră considerată, cu drept cuvînt, „catastrofală superioară” chiar și față de țările vecine, aflate într-o etapă asemănătoare de dezvoltare socială, în care era de 15 la mie.

Nici una din încercările efective luate nu avea caracter necesar pentru viața igienică a persoanelor pe care le adăpostea. Aproape peste tot dormeau într-un pat cel puțin două persoane. Alimentația era defectuoasă din cauza consumului excesiv de porumb, a consumului redus de alimente animale, de alimente proaspete (numai 48 la sută din gospodării aveau vacă cu lapte), a lipsei de precizie în prepararea bucatelor și a igienei alimentare, cu totul redusă. (Cf. D. Gusti, Starea de azi a satului românesc, în „60 sate românești cercetate de echipele studențești în vara 1938”, vol. I. București, 1941, p. V—XI).

Deci majoritatea țărânișoara noastră se găsea în 1938 într-o condiție umană înăpoiată, caracterizată prin sărăcie, ignoranță și mizerie fiziologică. Situația aceasta, agravată în chip considerabil de război și urmările lui, a fost moștenită de puterea populară, constituind o bază de plecare cu totul neprietnică, ce nu putea fi remediată și depășită decât printr-o politică foarte avansată, de natură socialistă.

Un act important în viața țărânișoara a fost lichidarea moșierimii, improprietății țăranilor cu pământurile lucrate de ei pentru alții, vecuri de-a rîndul; desființarea tuturor formelor exploatarea de clasă în agricultură, la fel ca în toate celelalte sectoare ale economiei. Lucrul acesta nu era însă de-ajuns. „Chestia țărănească” nu ar fi fost rezolvată decât în parte. Mică proprietate agricolă, oricum ar fi fost organizată și dirijată, nu este în stare să asigure o agricultură de tip evoluat. Ea rămîne mereu în urmă sub raport tehnico-economic, deci și social, deci și cultural, prin însăși structura ei, față de marea proprietate. „Chestia țărănească” cerea o soluționare aparent paradoxală: să se desființeze mica proprietate, dar să se păstreze țărânișoara muncitoare, să se păstreze marea proprietate, dar să se elimine moșierul, latifundiarul. Logica revoluției socialiste, chemată să asigure deopotrivă progresul economic și cel social-uman, cerea să se înlocuiască mica exploatare cu marea exploatare agricolă, pentru avantaje economice, pentru avantaje social-umane. Lucrul acesta nu se poate obține decât prin proprietatea colectivă, prin unirea țără-

nilor în cooperative agricole de producție, care îmbină trăsăturile tehnico-științifice și economice înaintate ale marilor exploatarea, cu trăsăturile superioare ale relațiilor sociale eliberate de exploatarea și oprimarea de clasă. Este calea socialistă a agriculturii care-și dă roadele cu fiecare an care trece ducînd spre trepte tot mai avansate și mai diferențiate viața țărânișoara, punîndu-se capăt pentru totdeauna „chestiei țărănești” prin proprietatea cooperatistă-socialistă, care — așa cum am mai amintit — nu mai ridică decât problemele legate de dezvoltarea optimă a agriculturii și satisfacerea noilor cerințe de viață, în continuă creștere, ale țărânișoara cooperatiste.

Agricultura nu se dezvoltă de sine stătător. Ea este cuprinsă ca o parte specifică în ansamblul dezvoltării noastre economice și sociale. Cum a arătat tovarășul Nicolae Ceaușescu: „Pirghia principala a dezvoltării bazei tehnico-materiale a agriculturii o constituie industrializarea socialistă a țării, care asigură mijloacele mecanice și chimice necesare proceselor de producție, precum și condițiile corespunzătoare de valorificare eficientă a produselor”. (Raport cu privire la îmbunătățirea conducerii și planificării agriculturii, în Știința din 13.XI.1965, pag. 1).

Prin însăși poziția ei socială, țărânișoara nu-și poate rezolva problemele ei fundamentale decât alindu-se cu clasa muncitoare, urmînd cu fidelitate politica revoluționară a acesteia. Fără industrializare nu este posibilă dezvoltarea intensivă, multilaterală a agriculturii. O industrializare desfășurată, neîngrădită, nu este posibilă decât în socialism. O agricultură desfășurată, neîngrădită, nu este posibilă decât tot în socialism. Acesta este factorul comun și, în același timp decisiv, care dă întregii noastre vieți economice, sociale, politice și culturale avîntul fără precedent, de neînțelegere creștere cu fiecare an care trece, așa dar, cu fiecare plan care se împlințește.

Noile măsuri elaborate de C.C. al P.C.R. pentru îmbunătățirea conducerii și planificării agriculturii, pe care cooperatorii de pe întreg cuprinsul patriei le-au primit cu entuziasm și încredere, avînd alături de ei întreaga suflare românească, sînt astfel de trepte suitoare care fac din agricultură nu numai un factor de propășire a țărânișoara muncitoare, beneficiara necontestată a propriilor ei activități productive, dar și un factor de progres al întregii societăți socialiste, sub conducerea clasei muncitoare, care își îndeplinește cu sfințenie misiunea ei istorică de a duce România la formele de viață socială și umană cele mai înaintate cu putință.

TRAIAN HERSENI

sîntem alții prin grija partidului

În Rogojeni noștri din fostul județ Covurlui s-a născut, în vechiul trecut, un carturar al cărui nume, cu părere de rău spun, am ajuns să-l întâlnesc în câteva scrieri doar de curînd. E vorba de Spiridon Popescu, om de-al nostru care, a scris despre „psihologia celor mulți”. Rogojeni nu-s prea departe de noi, cei din Pechea, — trei-două prin Oasele, apoi prin Fîrtănești și-ajungi în satul profesorului, pe malul Prutului. Din pricina mizeriei și a neștiinței de carte, se arată în acele „Considerațiuni psihologice asupra țăranului român”, viața de familie a săteanului nu era prea fericită și, foarte important, experiența unei vieți amare îl determinase să nu creadă în legi.

Cînd s-au publicat aceste păreri despre „psihologia celor mulți” eu nici nu mă născusem. Dar cînd un deschis ochi al lui mi și la viața de atunci, mi și da seama, ele se potriveau perfect situației țăranului nostru.

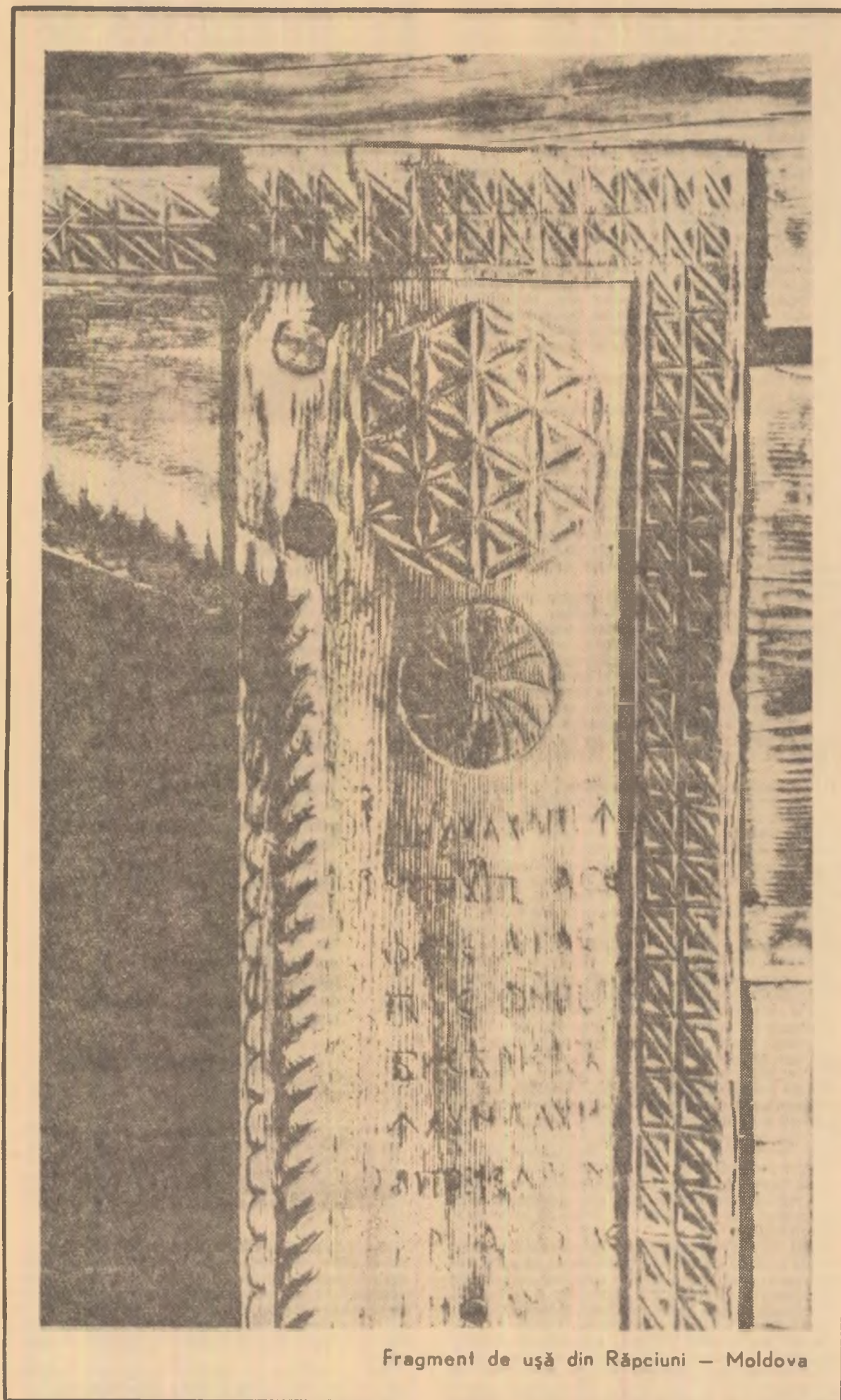
Pechea era o comună de palmași iar pământul și-l împărțeau cei 17 moșieri. Despre ei noștri, țărani, se spunea: „Se cunoaște că ești din Pechea” și prin asta se înțelegea cit de înăpoiat eram. Și cu adevărat, așa fusesem — o comună de palmași pe moșile boierești. Cei mai mulți dintre noi erau neștiutori de carte, aveam în sat 20 de circiumi și o școală, o singură școală de patru clase primare și mai aveam sărăcie, cit vedeai satul... Viața țărănească era suferință, trudă, pe sute de petice de pământ despărțite de haturi și mîrăcinisuri — pământul lor — și pe ogoarele întinse ale moșierilor. Cum arată Pechea de astăzi?

Dealurile, colo, în margine de șes, erau tot așa, cu o sută de ani în urmă, cînd s-a născut Spiridon Popescu. Dar pe coama lui am început plantarea viței de vie în terose, și o vom continua, fiii siguri. Dacă vii înții în sat, poți să-ți dai seama: socialismul a schimbat din temelii viața oamenilor. În comună funcționează un liceu și patru școli generale, un spital rural cu trei secții. Comuna este complet electrificată. Oamenii și-au construit peste 1000 de case noi. Pechea a dat țării 14 ingineri, 2 medici, peste 50 de profesori și sute de tehnicieni. Poate fi ceva mai grăitor?

Am vîndut statului în toamna trecută cu 700 de tone de grîu mai mult decît ne angajasem; vîndem anual 100 vagoane de lapte, într-un singur an producția globală se ridică la 30 de milioane lei. Știți ce înseamnă să obții cite 3000 de kg de grîu la fiecare hectar din cele 1240, cite am avut semănat? Înseamnă a ajunge la o nouă condiție nu numai socială, ci la una spirituală. Și apoi, în creșterea viteilor, de unde pleacă moldoveanul? De la apă, paie și bîtaie. Și azi care este situația, la noi, la Pechea? Peste 1500 vite mari. Față de anul 1949, cînd aveam doar 30 de vaci, trebuie să recunoaștem, e cu totul altă situație.

De ce, ori de cite ori am prilejul, țin să spun aceste lucruri?

Pentru că ele se înscriu în aceeași „chestiune” țărănească de totdeauna pînă în anii puterii populare, cînd a fost complet și definitiv rezolvată. Țărani — „cauza” a vechii chestiuni țărănești participă cu toată încrederea la eforturile întregii țări de a face și în agricultură o a doua industrie, din sat un nou gen de oraș, iar din țărânișoara o categorie de oameni care să se bucură, împreună cu întreaga populație, de toate condițiile superioare de viață create de rînduirea socialistă. Rezoluția Plenară din 11—12 noiembrie 1965 a Comitetului Central al Partidului Comunist Român cu privire la îmbunătățirea conducerii și planificării agriculturii marchează trecerea la o etapă nouă, superioară, menită să prindă viață prin Congresul Uniunilor Cooperatiste. Se creează astfel mijloace din ce în ce mai eficiente pentru dezvoltarea economiei naționale, pentru ridicarea socială, economică, politică și culturală a țărânișoara muncitoare, a întregului po-

Fragment de ușă din Răpaciuni — Moldova

por — intruchipare a năzuințelor seculare spre bunăstare, demnitate și onoare. Iată de ce amintesc, ori de cite ori am prilejul, realizările noastre, și caut să arăt cu faptele noastre, drumul ascendent al vieții noastre.

Și iar mă întorc la cărturarul din fostul județ Covurlui, la Spiridon Popescu al nostru. Deosebirea dintre țăranul român de astăzi și țăranul român din „Considerațiile psihologice” este ca de la cer la pămînt. Poate de asta ar fi cit se poate de nimerit să vină din partea cărturarilor de azi ai țării aceste considerațiuni, de factură nouă. Pentru nivelul crescut de viață, condițiile minunate, au creat o nouă și cu totul deosebită psihologie țăranului nostru, aliat devotat al clasei muncitoare și opere istorice de ridicare a unui nou și măreț edificiu social, societatea românească socialistă. Avem alte firi, mai omenești, pentru că viața noastră este mai omenească. Sîntem alții pentru că acea „chestiune țărănească” de demul și-a capătul în sfințită rezolvare prin politica partidului. Sau poate ar fi nimerit să scrie o carte mare, foarte mare, o carte a contribuțiilor la munca pentru ridicarea poporului — așa cum a încercat să scrie, odinioară, prea modestul și prea sincerul nostru conștăntin Spiridon Popescu.

ION NEGOIȚĂ
Erou al Muncii Socialiste
președintele C.A.P. „11 Iunie”
Pechea

știința în slujba producției

Știința agricolă este chemată să răspundă astăzi cerințelor arzătoare ale progresului tehnic condiție esențială a creșterii producției. Ea trebuie să constituie, în mina specialiștilor, ca și a practicienilor arma de luptă eficientă pentru rezolvarea tuturor problemelor care mai frînează mersul înainte al agriculturii noastre socialiste spre belșugul de produse.

Știința este aceea care este chemată să arate producției căile cele mai scurte pentru obținerea maximului de eficiență cu minimum de efort. Experiența noastră ca și a altor popoare a scos în evidență că pentru rezolvarea într-un timp cit mai scurt a problemelor majore ale producției, știința, cercetarea științifică, trebuie să trăiască cit mai aproape de aceasta, alegînd de fiecare dată în mod diferențial soluțiile cele mai eficiente, mai economice pentru obținerea rezultatului scontat.

Consecvent acestor principii, Institutul central de cercetări agricole, „forumul” științei agricole din țara noastră, nu a încetat nici un moment de

a sprijini tinăra agricultură socialistă pe drumul obținerii unei producții tot mai mari, de calitate mai bună și cu prețuri mai reduse.

Munca institutelor de profil ca și a secțiilor și stațiunilor experimentale a fost permanent în slujba acestui țel participînd activ la toate frînturile și realizările agriculturii din acest ultim sfert de veac.

Cunoașterea mai bine a condițiilor de producție, ca și aprofundarea cercetărilor au dus la rezolvarea problemelor legate de lucrările solului, roata culturilor și tehnica cultivării lor, producerea materialului săditor și tehnologia înființării de plantații viți-pomicole, creșterea și exploatarea rațională a animalelor.

Stabilirea competenței a complexului de măsuri pentru fiecare tip de sol, grupă de culturi, specie de animale a constituit o muncă uriașă — de mare răspundere pentru știință, ea a avut ca efect imediat întărirea rolului științei în rezolvarea problemelor de producție — și apropierea specialiștilor din cercetare de specialiștii din producție.

Generalizarea în producție a complexului de măsuri agrozootehnice a creat necesitatea dotării agriculturii cu tractoare, mașini și unelte de înaltă tehnicitate, capabile să răspundă condițiilor impuse de tehnica lucrărilor. Așa cu puțin fi puse în valoare măsurile recomandate de știință.

Se poate spune că aplicarea complexului de măsuri agrozootehnice a constituit prima pirghie prin a cărei acționare s-a obținut și primul salt în producție.

O contribuție de primă importanță la sporierea producției vegetale o are sămînta folosită.

Este un fapt cunoscut că toate eforturile pe linia obținerii de producții mari pe unitatea de suprafață se opresc la limita de producție a soiurilor folosite.

Pentru înlăturarea acestui inconvenient care zădărnicește toate eforturile, ca urmare a muncii depuse de cercetători s-au produs și s-au pus la dispoziția agriculturii în ultimii ani un număr însemnat de soiuri și hibrizi caracterizați prin productivitate mare, rezistență la ger sau secetă și la atacul dăunătorilor.

Schimbarea soiurilor vechi cu soiuri și hibrizi valoroși pentru fiecare zonă și microzonă a dus la o creștere însemnată a producției medii. Astfel la grîu, soiul Bezostia 1 asigură o producție cu 15—25 la sută mai mare decît soiurile A 15, Cenad 117 și Odvos 241 pe care le-a înlocuit.

Diferențe și mai mari s-au înregistrat la porumb unde sămînta dublu hibridă asigură sporuri pînă la 50 la sută comparativ cu soiurile locale. Aceste sporuri sînt mai evidente la hibrizii timpurii cultivați în zonele din nordul țării și pe colinele subcarpatice.

În problema porumbului, Institutul central de cercetări agricole, susținut de conducerea de partid și de stat, printr-o organizare temeinică a întregii acțiuni de creare de hibrizi și a înmulțirii lor, a reușit ca într-o perioadă foarte scurtă, mai puțin de 7 ani, să asigure sămîntă dublu hibridă pentru întreaga suprafață cultivată cu porumb în țară ca și pentru livrarea la export a unor cantități însemnate.

La cultura sfeclii de zahăr institutul a produs sămîntă poliploidă mult mai productivă decît sămîntă folosită pînă acum. În următorii ani întreaga

suprafață cultivată cu sfeclă de zahăr se va semăna cu sămîntă poliploidă realizîndu-se însemnată cantități de zahăr în plus la hectar.

La floarea soarelui cercetătorii de la Fundulea au produs un soi nou: F 70, cu însușiri de producție ca și ale soiului Vmnink, cultivat pînă acum, dar care este mai precoce cu 3—5 zile și conține cu 2—3 la sută mai mult ulei decît acesta.

Acțiuni asemănătoare de înlocuire a soiurilor depășite s-au petrecut în ultimii ani la cîneapă, cartofi, mazăre, fasole, în, etc. — ele constituind tot atitea dovezi a contribuției pe care știința o are la sporierea producției agricole.

Annual Institutul central de cercetări agricole asigură agriculturii sămîntă elită, cu însușiri biologice superioare, la nivelul necesarului pentru schimbarea periodică a sămîntei la toate culturile, precum și însemnată cantități de sămîntă înmulțirea I-a.

În anul 1965, de exemplu, s-au pus la dispoziția agriculturii cca 49 000 tone sămîntă, din care: cca. 22 000 tone sămîntă elită, în perioada 1966—1970 — cantitatea de sămîntă ce se va produce va crește o dată cu îmbunătățirea calității ei.

În sectorul viți-pomicol Institutul central de cercetări agricole pe lângă îndrumările pe care le dă în legătură cu înființarea de plantații noi și înțreținerea acestora, contribuie în mod consistent și la asigurarea cu material săditor din soiurile cele mai valoroase a cooperativelor agricole de producție ca și a gospodăriilor agricole de stat.

Annual din pepinierele stațiunilor experimentale se pun la dispoziția beneficiarilor cu: 2 000 000 vite altoite, cca. 20 000 000 butași portaiți și cca. 1 500 000 pomi altoiți.

Disponibil de material din soiurile noi, importate sau produse în țară, vitele altoite ca și pomii altoiți vor asigura piața internă și necesitățile de export cu struguri și fructe de cea mai bună calitate.

Și pe linia creșterii și îmbunătățirii efectivelor de animale institutul a pus la îndemîna gospodăriilor agricole de stat și cooperativelor agricole de producție metode științifice de creșterea și îngrijirea animalelor, de prepararea și administrarea furajelor precum și un însemnat număr de reproducători de mare valoare biologică.

Astfel în 1965 au fost livrați peste 600 taurasi și juninci, peste 2500 vieri și scrofițe, 4800 berbecuți și mieluțe.

Impulsul și ajutorul practic, material pe care-l primește cooperativa din partea statului socialist, munca tenace și pasionată a țăranilor cooperatizii și a cadrelor de tehnicieni și ingineri pentru ridicarea producției agricole, pentru a asigura poporului pinea cea de toate zilele și un belșug de produse se conjugă fericit cu activitatea institutului nostru și întărește în noi conștiința de a căuta, de a găsi și a experimenta fără încetare, cele mai noi, cele mai înaintate metode agrozootehnice, cu alte cuvinte de a fi în pas cu știința, de a o transforma într-o sursă generoasă de valori reale, atît de necesare societății noastre socialiste.

Ing. ALEXANDRU BUTICĂ
Director în Institutul central
de cercetări agricole

culori dovedite

Nu vă luați după glasul pietrelor — pietrele mint.

Lovite altfel de călcieele noastre
Ar răsfrînge alte sunete nefolositoare
Și ar minji aerul cu praful răgușit.

Nu mai pămîntul știe să spună!
Nu mai pămîntul are culori dovedite în glas,
El roștește ierburii și oameni și sentimente
Și ne pune în cercă traista cirpită a destinului...

Cîte vieți s-au scris pe pereții acestui bordei!
Vieți despicate în alte vieți pînă la mine —
Copacii au ris pe vînt și-au murit,
Nu mai pămîntul a rămas același,
dogorit de țalpi.

Noi nu-l putem minji cu o viață falsă,
Știe el să ne mute altfel meridianul,
El își strînge puterea în pumni!
— fărîmă cu fărîmă —
Și ne-o dă să-o mestecăm în somn.

Pentru noi rămîn doar ferestrele lui —
Două ferestre împerecheate pentru o viață:
Una începe din lut și ne-o umplem cu fapte
Alta cade-n țărîmă și se varsă în iarbă...

...Așadar, nu vă luați după răgușeala pietrelor!
Praful așezat în temple nu merită clonot —
Pămîntul doar, cu ierburile lui deznodate
Ne bicinie țalpile cu sete de treaptă...

limpezis

Vin dintr-un sat din Bărăgan în care
Oamenii duc pe frunte constelația Fecioarei
Pînă-n așternutul de dragoste
Nesțîind că vor zămislî zei...

Dimineața ei se scoală tot neștiutori,
Își umplu trăistile cu piine coaptă
la piept de neveste
Și invadează cîmpul ca niște arbori umblători
Lovind pămîntul în moalele arbori...

Vin deseori să le cer iertare că am plecat
Să ar pagini de ziare-n orașe —
Și nu mai beau cu ei apă fiartă din botă
Îngropată-n răcoarea zdronciată a humii.

GHEORGHE ISTRATE

cei de-o seamă cu pământul

„Uniunile cooperative agricole de producție unesc eforturile cooperative agricole de producție pentru aplicarea politicii Partidului Comunist Român de creștere a producției agricole vegetale și animale, de dezvoltare continuă a agriculturii socialiste pentru ridicarea bunăstării țărănimii, satisfacerii nevoilor economiei naționale și ale întregului popor.”

(Din Proiectul de Statut al Uniunii Naționale, uniunilor regionale și uniunilor raionale ale cooperative agricole de producție din Republica Socialistă România).

între satul de pălmași și satul cooperatist — mecanizarea

De câte ori am avut prilejul să plec din București, simțeam o bucurie aparte întinind pământul, ogoarele, nesfirsitele grădini și livezi, verdețea și iar pământul, pământul acesta bun despre care oamenii vorbesc ca despre o ființă. Cu pământul oamenii vorbesc mai înțelegător. Ridicați la condiția umană a demnității, învățați prin grija partidului să prelungească știința agriculturii, cunoșcând că valoarea pământului prin însăși darul ființei lor, țărani noștri au făcut din tractor, din semănătoare și combină, din îngrășămintele chimice și reguli științifice, — o nouă viață, un mod nou de a lucra; în dialogul lor cu pământul, tradiția și bunul lor simț, instinctul rezultat dintr-o îndelungată activitate a cultivatorului, — sint sprijinite astăzi de mijloace mecanizate. Numeroase cooperative de producție sint astăzi adevărate combinate. Dacă ne gândim bine, agricultura noastră socialistă este un mare combinat în plină dezvoltare. O industrie căreia, noi cei de la Semănătore, și nu numai noi, îi furnizăm mijloace mecanizate. De la inventarul agricol al unei familii de pălmași la inventarul unei gospodării, o mecanizare scoțind-o din rudimentarism. În anul 1956, îndrumați de partid, am trecut la fabricația în serie a combinei de cereale C.1. Agricultura a fost înzestrată pînă la această dată, cu 37 420 de combine cerealiere, 3 210 combine universale de siloz, tipul C.S.U., 7 400 cositori purtate modernizate și mii de combine de recoltat porumb. În total, Semănătore a înzestrat agricultura noastră cu peste 126 400 mașini și utilaje agricole. Să ne amintim tabloul României agrare din statisticile profesorului Simionescu. Cîte utilaje agricole întinim? Cîtra este de ordinul zecilor, — intristător, evident, dar numai de ordinul zecilor!

Inzestrare tehnică a agriculturii noastre va crește și mai mult în viitorii ani. Uzina noastră are de realizat asimilarea unor mașini agricole de mare productivitate. Vom construi curînd combine auto-propulsate de cereale și de siloz, mașini pentru recoltat sfeclă și numeroase utilaje pentru tractare de putere mică (moto-cositoare, secerătoare, etc.). Încă de pe acum am trecut la modernizarea actualor mașini agricole. Mă gândesc întotdeauna dacă timpul ar fi prielnic, dacă ploaia ar fi ploaie, și ar veni la timp. — ce recolte minunate, ce bogăție s-ar putea scoate din pământ cu aceste utilaje, — astăzi atât de numeroase încît putem vorbi curent de mecanizarea agriculturii.

Specialiștii uzinei noastre, muncitorii, au primit numeroase scrisori de la cooperatorii din diferite părți ale țării. Ei ne mulțumesc nouă — ce frumusețe omenească în acest act al lor! — pentru calitatea utilajelor și randamentul ridicat al acestora. Ne-au venit scrisori din Frâsinei raionul Alexandria, din Scăieni, aproape de Baia Mare, din Dicoșeni Calărașului, și din numeroase alte localități. Cum să le răspundem la toți? Nu prea avem timp, avem și noi destule de făcut. Dar poate că vor citi aceste rînduri, — tovarășii din comuna Băltin raionul Răcari, și alții, și vor înțelege. Nu nouă trebuie să ne mulțumescă, ci partidului, înțeleptei sale conduceri. Partidul ne călăuzește țara pe drumul industrializării, pe drumul bunăstării materiale. Noi, cei de la Semănătore, împreună cu alte întreprinderi constructoare de utilaj agricol, nu facem decît să sprijinim țărănimia în dialogul ei cu pământul. Țărănimia — ea este aceea care-l lucrează. Iar munca ei, de fapt este bucuria în fața aceluia spectacol ce-l întinlesc ori de cite ori am prilejul să plec din București și să întinlesc pământul, ogoarele, nesfirsitele livezi...

ION CĂPĂȚINĂ

Directorul Uzinelor „Semănătore”

tradiția cercetării agricole românești

Stadiul actual de dezvoltare a științei agricole în România este corolarul unei activități care s-a desfășurat timp de aproape două secole. Distinsul savant, academicianul Gh. Ionescu Sisești, compară cercetarea românească în agricultură cu un pom uriaș, avînd rădăcinile adînc înfipte în pământ și care înflorește și rodește în timpul de față. Pentru a stabili de unde pornesc rădăcinile a-

cestul pom, putem face apel la vechile tipărituri care au ca obiect agricultura. Cea mai veche este considerată actualmente lucrarea lui Ioan Molnar Piuariu, apărută în anul 1785. Era intitulată „Economia stupilor”. E interesant de remarcat că autorul a fost medic și ajunsese, la un moment dat, oculistul întregii Transilvanii. Ca personalitate culturală multilaterală, doctorul Piuariu a dat prima lucrare românească de agricultură. E de la sine înțeles că ea avea un pronunțat caracter de amatorism, trăsătură pe care o vor avea și alte cărți apărute mai tîrziu. Așa a fost scrierea lui Dimitrie Tipograful intitulată „Oarecare secreturi ale pământului și ale meșteșugului sădării, tălmăcite dintr-o carte a unui dascăl vestit și iscusit în meșteșugul lucrării de pământ, adică al plugului” tipărită în 1796. Din însuși titlul lucrării rezultă lipsa ei de originalitate. Este însă de remarcat că autorul face afirmația că plantele se hrănesc cu silicită adică ceea ce numim noi astăzi salpetru sau nitrati sau azotați, afirmație care precede cu o jumătate de veac teoria hrănirii plantelor cu soluții de săruri minerale, fundamentată de Justus von Liebig (1850). Ca și scrierea lui Dimitrie Tipograful, cărțile rămase de la Grigore Obradović, Ion Tomici, Gheorghe Filipescu, Manolache Drăghici sint, înainte de toate, prelucrări sau traduceri ale unor publicații străine. Ele au însă meritul de a fi propagat în rîndurile țărănimii multe cunoștințe practice folositoare.

Interesul pentru știința agricolă, în accepțiune reală a noțiunii, se manifestă abia după 1828, anul semnării Tratatului de la Adrianopol, prin care Imperiul Otoman pierde monopolul asupra comerțului cu Țările Române, iar acestea se inscriau în orbita comerțului european. Se pune acum problema sporiții producției de cereale-marfă, pentru export, astfel încît apare firească inițiativa, în 1835, în Țara Românească, a primei organizații științifice agricole, „Societatea de agricultură și Tehnică”. Ea avea ca scop promovarea științei și realizării în acest domeniu. Cu doi ani

către ceres

Pe tine te implor ploaie fantastică,
reptila umedă
inundînd răsăriturile: ingroapă trimbe
de semînțe
pe tăietura văilor, fă să rodească
cenușa celor duși,
înalță sulii verzi deasupra lor și ei
vor sta sub scutul gîlilor mereu victorioși,
mereu reintorcîndu-se în viață înarmați cu spice.
Single me, trupu, respirația,
trece-le mereu dinspre puțință spre moarte,
dinspre moarte către vîzduh
așa cum muți stolorile dintr-o parte
în alta a lumii,
mereu reinviindu-le,
mereu să se bucurе aerul, mereu
să se ridice în fața lor
către un fluviu nenecerat. Umflă
pinteluc copacilor, să vilvorească
apa prin ei din nou spre munți, ridică
stavilile de alge-nă pieptul vijeliei: toate acestea,
păsări și stele verticale ar putea crește
din trupul meu dacă ar fi să ajung
sub mușchiul stîncilor. Mie însă-mi ajunge
spațiul necuprins de alb al vieții și după el
lăcaș în trilul
unei privighetori. Pe tine te implor
ploaie fantastică...

GRIGORE ARBORE

mai devreme în Moldova, fusese întemeiată Societatea naturalistilor, în al cărei program figurau și probleme de agricultură.

În aceste condiții, numărul scrierilor cu caracter agricol crește. Apar cărți, reviste, calendare de un nivel științific tot mai ridicat. Totodată, oficialitățile vremii au luat măsura de a trimite un număr de tineri înzestrați pentru a studia agronomia în străinătate. Printre aceștia au fost Ion Ionescu de la Brad, P. S. Aurelian, Petreache Poenaru, Leonie Filipescu și alții care urmau să devină promotorii progresului științific și citorii de școli în agricultura României.

Figura cea mai reprezentativă pentru tradiția științei agricole românești este Ion Ionescu de la Brad (1818 — 1891) considerat, pe drept cuvînt, întemeietorul acesteia. După ce a studiat agronomia la Roville, la școala celebră a lui Mathieu de Dombasle, a audiat cursuri la Sorbona și a întreprins o lungă călătorie de studii în mai multe țări ale Europei, printre care și Anglia, Ion Ionescu de la Brad a revenit în țară. Aici a devenit profesor în învățămîntul superior și a ocupat diverse funcții specifice în administrație. El s-a alăturat revoluției de la 1848 și a condus, în calitate de vicepreședinte, comisia care se ocupa cu rezolvarea problemei impropriității țăranilor. Aceasta l-a atras, după înfrîngerea revoluției, un lung exil în Turcia. Aici a reușit să se impună ca specialist în agricultura astfel încît a devenit director al Școlii de agricultură, San Stefano, membru în Consiliul imperial de agricultură și administrator al domeniilor Marelui Vizir Reziid Pasa.

Revenind din exil, el a ocupat diferite funcțiuni din care cea mai importantă este aceea de inspector general de agricultură (1864—1869).

Ion Ionescu de la Brad este cel care a făcut o clasificare și o descriere a solurilor din România, la nivelul științei epocii. El a arătat importanța humusului și a structurii solului, a demonstrat necesitatea arăturilor adînci și a dezmișturii, a aplicării îngrășămintelor, a îngării, a semănăturii mecanice și alternanței culturilor. Datorită strădănilor lui, au fost importate și experimentate unele soiuri de plante agricole, s-au întreprins primele studii privind îmbunătățirea animalelor printr-o alimentație rațională și s-au importat cele mai bune prototipur: de pluguri și mașini agricole. De numele lui Ionescu de la Brad sint legate primele instituții zootehnice și primele pepinere de pomi din România.

Un alt agronom de seamă a fost P. S. Aurelian (1833—1909) care după ce s-a înscris în țară cu titlul de inginer agronom, obținut la Școala Na-

țională de Agricultură de la Grignon (Franța) a fost timp de două decenii profesor și director al Școlii centrale de agricultură de la Herăstrău. El și-a propus, și în parte a reușit, să facă din școala pe care a condus-o un centru de învățămînt agricol și un focar de lumină și pentru popoarele vecine. Această școală, înființată în 1853, a suferit de-a lungul vremii diverse transformări și îmbunătățiri, devenind, în zilele noastre, Institutul Agronomic „Nicolae Bălcescu” din București.

Printre activitatea sa de dascăl, economist și agronom, P. S. Aurelian și-a câștigat meritul de a fi întemeietorul și organizatorul învățămîntului agricol superior în România. El s-a distins totodată, prin activitatea pe care a desfășurat-o în calitate de comisar adjunct al pavilionului românesc la Expoziția universală de la Paris, din 1867. În catalogul pavilionului ei a publicat un interesant studiu intitulat „Notă asupra României, mai ales din punctul de vedere al economiei sale rurale, industriale și comerciale” („Notice sur la Roumanie, principalele aspecte de vue de son économie rurale, industrielle et commerciale”). El a propus o descendență industrială, o înfrățire a muncii industriale cu cea agricolă și este printre primii cărturari romani din acea vreme care a întrevăzut necesitatea stergerii deosebirilor dintre sat și oraș, idee care abia în zilele noastre devine realitate.

Printre profesorii școlii de la Herăstrău amintite mai sus, s-a numărat și Vlad Cîrnu-Munteanu, care, împreună cu agronomul Corneliu Roman, a elaborat trei monografii — despre solurile țării, despre cerealele și despre vinurile românești. Ecoul acestor lucrări, care au prezentat pentru întia oară, în chip științific, principalele produse ale agriculturii, a depășit fruntariile țării. Ele au figurat și au fost mult apreciate la Expoziția internațională de la Paris din 1900.

Școala agricolă românească a dat istoriei științei personalități de seamă cum au fost agronomul enciclopedist George Maior, agronomul economist N. O. Popovici-Lupa, N. Filip, întemeietorul științei zootehnice românești, C. Sandu-Aldea, fondatorul științei românești a ameliorării plantelor, agrotehnicianul Marin Chirțescu-Arva și alții.

În domeniul viticulturii G. Nicolescu a publicat o Ampelografie. El a condus lucrările de replantare a viilor cu vițe altoite după distrugerile provocate de filoxera în a doua jumătate a secolului trecut. V. Brezeanu, un alt viticultor distins a scris un bun tratat de viticultură.

În domeniul pomiculturii Dumitru I. Ștefanescu (1883—1926) a organizat pepinierele statului pentru producerea de material săditor și a publicat numeroase studii, monografiile, articole etc.

Medicina veterinară a avut reprezentanți de seamă ca Ion Atanasiu care a adus contribuții însemnate la dezvoltarea fiziologiei pe plan mondial. El a demonstrat rolul leucocitelor în coagularea sîngelui, s-a afirmat în domeniul studiilor energice științei zootehnice românești, C. Sandu-Aldea, fondatorul științei microbiologice și anatomiei patologice.

Ion Ciurea s-a manifestat cu succes în domeniul helmintologiei și parazitologiei, studiind viermii trematozi și nematozi.

I. D. Poenaru a demonstrat originea virtoică a variolelor porcine și a descoperit numeroase boli ale animalelor.

În perioada în care și-au desfășurat activitatea acești eminenți oameni de știință, sfinșitul veacului trecut și prima parte a veacului nostru, au apărut numeroase lucrări științifice de mare valoare care au determinat atît dezvoltarea cercetării, cît și a învățămîntului agricol. „Manual complet de agricultură” în 6 volume, de G. Maior, monografia „Căii” a lui N. Filip, „Agrologia” lui Chirțescu-Arva, lucrările de genetică și ameliorare ale lui Sandu-Aldea, sau cele economice ale lui Popovici-Lupa, rîmin ca puncte de refer importanțe pentru oricine vrea să studieze dezvoltarea anevoioasă dar pasionantă a științei agricole românești.

Pentru a face față, în măsura posibilului, cerințelor unor preocupări mai largi, au fost înființate Institutul de cercetări zootehnice, în 1926, prin strădania profesorului Gh. K. Constantinescu, și Institutul de cercetări agronomice, în 1928, prin strădania profesorului Gh. Ionescu-Sisești. Ambele aveau secții de diverse specialități și se sprijineau pe o rețea de stațiuni experimentale.

Institutul de cercetări agronomice a obținut rezultate valoroase, care au îmbogățit patrimoniul științei. Pot fi amintite, în această ordine de idei, cercetările profesorului Gh. Ionescu-Sisești și ale colaboratorilor săi, privind caracterizarea principalelor tipuri de sol din România, stabilirea gradului lor de fertilitate și aplicarea diferențiată a îngrășămintelor, agrotehnica principalelor plante de cultură în diferite zone. Alte cercetări efectuate la acest institut de Traian Săvulescu au contribuit la cunoașterea biologiei și metodelor de combatere a unor boli care atacă principalele plante agricole. Institutul de cercetări agronomice a creat soiuri de grîu, porumb, sfeclă de zahăr, în plante furajere etc., a introdus în agricultura țării — după verificarea lor experimentală — plante noi ca soia, orezul, iarba de Sudan și altele. Au fost stabilite caracteristicile principalelor soiuri de plante hortiviticole și medicinale, aria optimă de răspîndire și metodele culturale ale acestora.

În institut s-au format numeroși cercetători care, ulterior, au adus o contribuție de seamă la creșterea prestigiului științei agricole românești.

Institutul de cercetări zootehnice a obținut rezultate în ameliorarea rasei de animale printre care crearea rasei de oi cu lină fină Merinos de Pallas, s-au îmbunătățit rasele de oi băștinăse, s-a ameliorat rasa de porci Mangalița. S-au făcut de asemenea cercetări privind alimentația, stabilind valoarea nutritivă a furajelor, alcătuirea de rații pentru toate speciile de animale.

O dată cu intrarea țării pe un nou făgăș, oamenii de știință — vîrstnici și tineri — s-au angajat cu entuziasm în marea operă a construcției socialiste, la temelie cărora știința ocupă un loc de cea mai mare importanță. În timpul de față, urașul pom al cercetării agricole, înflorește și rodește din plin.

Prof. dr. docent IRIMIE STAIUCU
membru coresp. al Academiei
Republicii Socialiste România

gîndul — sudoarea frunții

Nu mă refer în cele ce urmează la calitatea care, îndeobște, „se atribuie” sau mai exact se atribuia în exclusivitate creatorilor din supra-structură, talentul de orice substanță asociindu-se aproape obligatoriu cu gîndirea, ca un dar al zeilor, ca și cum smîngăirea a două linii strimbe și două cuvinte bilbiite insolent pe albul hirtiei sau clămpanite la mașină ar fi consemna un triumf și o știință a minții omenești. Unele individualități „creatoare” își consumă chiar voltajul de gîndire ca și cum între ei și ceilalți s-ar întinde pustulul, sugestionindu-se sau încercînd să sugestioneze pe cîi mai mulți oameni cu puțință că ei sint singurii și numai gîndirea lor poate lumina complexitatea psihologică, a dilemelor, problemelor, conflictelor antagonice și neantagonice contemporane. Acest orgoliu demonic împinge atît de departe aceste

potire (care ard exclusiv pentru propria lor strălucire) încît de cele mai multe ori lumii le înăbușă pînă și ultima zvirolire de științe. Așa se face că oameni în toată firea la urma urmelor, unii de autentică personalitate, pot să-și închipuie că circuitul oamenilor biblie în penumbra, dacă nu în întineric de-a dreptul, nedescoperindu-le mirul geniului. Gîndirea la care mă refer aici nu are nici o conținută cu orgoliul insului cu stea în frunte; ea se consumă anonim și de cele mai multe ori (sau întotdeauna) aproape legic este emanația unei colectivități; mulțime de oameni care-și dau mina dintr-un capăt în altul al țării să rezolve problemele cele mai vitale ale existenței de la piinea noastră cea de toate zilele pînă la șarjele de otel, florile înmiresmate și-ntr-un cuvînt tot ceea ce se cheamă: automatizare, mecanizare, chimie, cibernetică, izotopi radioactivi, germinare, fasciole de lumină stimulată, agrotehni-

că, gîndire în muncă sau munca innoabilă de încandescentă gîndirii, de arcul de triumf care se înalță pe Argeș în sus, locomotivele Diesel săgețind artele principale ale țării, pînă în cel mai îndepărtat colț de Bărăgan sau în Nordul Moldovei unde cresc, înflorește și rodesc, acomodați la climă, smochinii lui moș Cristea de la Cucurani. Ne-am obișnuit într-altă ca această gîndire omni-prezentă ridicată la rang de necesitate națională, că ne jucăm în gluma schimbînd dictonul străbun: „Românul s-a născut poet” în „Românul s-a născut tehnician”. Nu-i mai puțin îndreptățit să spunem că „Țăranul român s-a născut agronom”. Da! Sintem în epoca specializării, apar domenii noi în tehnica și știința și oamenii noștri, foști alinațebai și autodidacți care abea și-au schimbat inelele de străbune cu calcule integrale, s-au aliat cu electronica și automatica și le-au însușit temeinic și iată-le realizările: mașini, tractoare, creere electronice, prospectii și extracții petrolifere, linii de ciment, rafinării, fabrici de țesături care și unde nici nu-i trece prin minte și care, toate la un loc, și simplu, se cheamă gîndire românească. Gîndire provestigată anevoios și dramatic de minți neliniștite și iscoditoare ca Vlaicu, Vuia, sau meșterul Blindu al lui Sadoveanu, cel cu filicpetu, gîndire care a dat naștere unei binecunoscut și peste hotare școli românești de știință agricolă și care face posibilă astăzi, în condițiile unei agriculturii socialiste, organizate și corelate perfect la interesele generale ale economiei naționale, ca un institut de Cercetări Agricole, să coordoneze și să planifice munca a peste 40 de stațiuni experimentale, răspîndite în toate regiunile țării, obținînd experimental și sprijinind producția vegetală și animală cu datele cele mai noi și înaintate ale gîndirii umane. Hibridul simplu 301 de porumb (cel mai nou soi obținut la Fundulea) producînd între 4 și 5 mil kg boabe la hectar, neirigat, din „părintii români” presupune neapărat pe lingă pregătirea teoretică de specialitate, energie și efort, originalitatea în gîndire și înzăreală. Într-un alt capăt de țară, la Tulcea, inginerul Nica, directorul trustului Gostat Tulcea Nord, îmi povestea entuziasmat astă toamnă descriindu-mi cu lux de amănunte isletoștea de gîndire și dibăcia celor doi viticultori din trustul său, lipsiți total de pregătirea necesară „inventatorilor” care au creat însă o combină excelentă pentru prăși și lucrat viile în pantă, atît de ingenioasă și eficientă, adaptabilă la toate muncile, încît a fost preluată de industria noastră producătoare de mașini și planificată să fie produsă în serie pentru nevoile tuturor zonelor deluroase din țară. Așa ptea înșirui alte zeci de exemple, fapte și mișcări întregi de mase concludente în acest sens, dar spațiul tipografic fiind neîngăduitor, doresc în încheiere să revin la povestirea lui Mihail Sadoveanu: „Meșterul Blindu”, scrisă și apărută prin 1905—1906.

Într-o zi, pe stradă, prietenul povestitorului, Eugen Singurelu, căruia printre indeletnicurile avocătești îi place mecanica, îi oprește foarte afectat pe autor și-i zice:

„Ascultă-mă, dragă, am descoperit ceva cu totul deosebit.

„Ce este? Vreo problemă de mecanică?”

„Nu, ceva mai de seamă, nici nu-ți închipui. Ascultă! Uite, sub aparența mea liniștită, trebuie să știi că fierb. Sint entuziasmat!”

„Dar ce este, frate? Nu cumva ai descoperit vreun perpetuum mobile?”

„Nu; nu te uita așa la mine că n-am înnebunit! fi strigă Singurelu. Am descoperit un om!... Am descoperit în sat la Boteni un țăran care se ocupă cu mecanica; un om simplu, fără cultură, care se necăjește cu probleme ingineresti...”

Meșterul Blindu construia mori, descoperise filicpetu „și-n capul lui se zămisleşe un gînd mare”: o alcătuire de roți, spețeze, planuri și pinze care „să calce aerul”.

„Acu eu m-am gîndit așa — își explică meșterul opera — că dacă roata bate cu arpile aerul, se poate ridica din locul ei, dacă s-ar învîrți tare. Pinzele acestea pe rînd calcă vîntul și se string. Dacă două roți legate s-ar învîrți, una într-o parte și alta în alta, și s-ar învîrți repede, trebuie să se înalțe, cum se înalță pasărea care filifie. Eu m-am gîndit așa: că mașina trebuie să se suie drept în sus, ca ciocirli...”

Și Sadoveanu încheie patetic povestirea, transformînd-o într-o acuzație și un protest dureros: „Multă vreme m-am gîndit la meșterul nostru necunoscut. Nu-l pot uita. Parcă am pareri de rău și mustrări că el și planul lui au rămas necunoscuți în întunecimea unui sat, la poalele muntelui. Eu știu? Trebuie să fi fost ceva în capul mare al lui Năstase Blindu, în ochii aceia înfrîgurați, în omul acela urît și genial...”

Ce-a fost, lumea a putut să ia cunoștință (și să-l primească în panteonul ei spiritual ca pe-un măgav vestitor al unei noi gîndiri și sensibilități umane) pe un alt meșter, dintr-un sat de la poalele muntelui, din celălalt capăt de țară, care-a pornit desculț în lume, cu retina încercată de esențe, de pietre, de porți și păsări și s-a întronat la Paris, în orașul-lumină al lumii.

AL. I. GHILIA

cei de-o seamă cu pământul

dimitrie gusti

— un iubitor al țărănimii —

În 1929, vara, la Drăguș, în regiunea Făgăraș. O echipă identică, băieți și fete, lucra de ceva timp în comună, pe specialități: unii răsoiau hirtile comune, cei din vechi și Ardealul scoate documente străbune, cu peceti, scrise pe piele), alții cercetau starea social-economică, înregistrau folclorul, portul, obiceiurile, nărvurile, intelcturile, cii au ajuns meșteșugari și „domni”, spiritul gospodăresc și religios. Un veterinar avea în vedere vitele, un medic dibuia bolile, vaccina prunci, trimetea la spital cazurile mai grave. Alți echipieri săpau șanțuri și canale, dregeau garduri și podiști, construiau un cămin cultural, și așterneau cu pietriș o șosea, înlesneau o femeie sărmană, sprijineau un bătrîn. Mai erau ac un agronom, o maestră de gospodărie, și un absolvent al Oficiului național de educație fizică. În cursul săptămîinii și duminică, se țineau conferințe și șezători. În toată această operă erau antrenat prețul și învățătorii, toți mai-marii obștei. Era o treabă neplătită, care răspundea în idealism și entuziasm tinerilor cărturari, cei mai mulți fii ai orașelor. Unii dintre ei vedeau pentru prima oară un bivoli, o capră, o biblică, o vatră țărănească. „Școala abstractă”, cum o numea Nicolae Iorga, da oarecare închipuire de viață rurală, cu Rodica și „semănătorii veseli” ai lui Alecsandri, cu „prichiclii” și „moteceii” lui Creangă, cu dulcea „Viața la țară” a lui Didiu Zamfirescu. „Ion” al lui Rebreanu apăruse abia de cîțiva ani. Printre grupurile de cercetători, Profesorul Dimitrie Gusti, îmbrăcat el însuși în halat alb ca un doctor, da peste tot lămuriri, sugestii, îndemnuri, pune întrebări țărănilor. Duminică după prînz, petrecerea satului, cu gălărie solare și horă, în care se pîndeau și băieții și domnișoarele cu studii înalte de la București. Și Profesorul, cel care pomise treaba asta de răscolire a satului, privind roatele costumelor albe licărite și nădejea cu care tinerii Ardealului băteau cu talpa țărîmul, avea ochii în rouă.

Drăguș, Goicea Mare, Cuvejdia, Șanț... An de an, plecau la țară tot mai multe echipe și de aci Profesorul i-a venit în minte ideea de a crea Muzeul satului din București, sinteză a vieții și stilului nostru țărănesc și pentru care toată lumea de la noi și vizitatorii de peste hotare au avut și au numai cuvinte de laudă. Se lucra și ziua și noaptea la punerea pe picior a acestei vaste iconane a satului românesc, sub conducerea unor arhitecți și meșteri, între care și vicedirecții Victor Ion Popa, Birnă cu birnă, stilul cu stil, căprior cu căprior, toate cuiele, unele de lemn, trobiuau bătute la loc, totul îmbrăcat, relectuit. Dimitrie Gusti, agitat, atent la fiecare ladă și la fiecare cană să nu se spargă răminca prină apunea luna tîrziu, ca și cînd acolo se ridica propriu-casă!

Cercetările la sate duceau la niște rezultate senzaționale, vorbesc pentru cei care nu cunoșteau realitatea noastră țărănească. Prin 1936-37, la 30 de ani de cînd în parcul fost Carol avusese loc cunoscuta expoziție a Edenului național. Dimitrie Gusti prezenta tot aci „Expoziția echipelor studențești la sate”. A fost un act de mare cetezanță. Ceea ce arăta doctorul Ulieru în faimoasele sale însemnări luau acum cuvînt în chipul ladului. Tara Capitalei lua cunoștință de colbele în paianță, invelute cu paie și coceni, date cu pămînt pe jos, amestecat cu nisip (cu să să țină, să nu crape!). „Bolnavii alinași de tuberculoză locuiesc în casele odiate”, unde „dorm adesea câte 7-8 persoane”. În comuna Șanț, unde lucrările au fost conduse tot timpul de Profesorul Gusti, „33 la sută din copii erau subalimentați”. În comuna Largu-Buzău, la 1584 locuitori, 260 aveau rîni pe ei, erau bolnavi de scabie, iar 161 tubercu, bolnavi de atac. La Slănești-Muscel, din 1687 trupuri de oameni, 271 erau roase de sifilis, iar 41 arse de pelagra! În regiunile paludice, pe ori unde curgea un râu, oamenii erau cutremurați de frigidur. Babele încercau să tîmăduie oile cu carne descîntată, de ciine, iar sifilisul cu giandaci frînului! Erau expuse pe pereți fusule cu care sfinșeau lepeze moase empirice le „tratau” pe femei, ca „să lepede” prunci! Tragică fotografie arăta pe Bietli sugaci cu cite un ochi scos de crimașele fuse, ori cu hîrbita, buzele și ochii năpădiți de purulențele sifilitice moștenite de la părinți, ei înșiși cu nasul micat, cu chipul ca o scorbură! Se dau cifrele secerării copiilor (gicli, pojar, fîlcăriță, tetanos, subnutriție, maladii moștenite), țîndu-se la 20 la sută, în sate mai avute chiar, și urcînd pînă la 35,5 la sută. „Se constată o lipsă totală a măsurilor de combatere”. „Fără școli, fără spitale, fără șosele, fără băi, trăind în ignoranță” etc. etc. Într-un sat, Gusti constata că din 800 de elevi înscrîși, numai 200 urmau la carte. În cartierul Floreasca, din București care se împodobeau atunci în cărtiere de piatră, în stil umbros, arab, profesorul găsea peste 700 de copii „petrecîndu-și timpul în noroi și pulbere, neavînd absolut nici o asistență, nici măcar pe cea familială”. Hrana multor și multor păteni: mămăliga cu ceapă, adăpat cu poșică! (Și prin satul meu trecea butoiul munteanului: „Hai la poșică, poșică!”...) Apoi gușile cit desaga, „surpăturile” și cunoscutul „dor la inimă”, urmări și acestea ale atîtor ridicături, toamna, pe moșile boieresti. Toți școlozii, toți betegii războaielor ori ai tragediilor de muncă; apoi judecățile și omorurile pentru o brazdă de țarină... În satul Bogățiu — Dimbovița, unde se făcuse o improprietărie în... 1864, din 1072 gospodării, 114 stăpîneau cite 0,15 ha (chiar „bogații”) 188 cite 1 ha, în schimb 16 gospodării cite 10—20 ha și 3 cite 20—50 ha. Interesant: regiunile de cîmpie aveau cel mai ridicat procent de gospodării fără nici un strop de pămînt (0,4h). Prîmul plug de fier era adus într-un sat, în 1936, de o echipă studențească. (Toate acestea, din lucrarea „60 sate românești”). Singura podoabă a acestor sate: salcîmii și duzii...

Dimitrie Gusti era în fond un cărturar și un gânditor. Caragiale vorbește în „Correspondența” lui despre tînarul doctorand de la Berlin, Dimitrie Gusti. El studia acolo, în primul deceniu al veacului, cu Paulsen, P. Barth, Tönniers Wundt, s.a. probleme de filozofie, sociologie, statistică și drept. Într-o teză de doctorat și în alte lucrări din vremea aceea el își conturează o concepție pe baze eclectice în care, încercînd să unească unele aspecte idealiste ale voluntarismului, cu elemente specifice pozitivismului, se putea crede că sociologia în general își află un drum nou, propriu. Abia în 1918, în matostera a altor frămîntări de după război și mai ales după zguduirile cu care venise Marele Octombrie, cînd Gu-tii înființează „Asociația pentru studiul și reforma socială în România”, aceste vederi ale sale încep să prîndă corp. „Necesitatea refacerii, pe alte temelii, a vieții sociale în România”, „educația socială a maselor”, „cunoașterea exactă, științifică, a realității sociale”, fiecare să muncească în terenul „în care se pricepe”, „realizarea unui maxim de pace și dreptate socială”, „dispariția hotărîrilor astăzi transante dintre bogat și sărac”, „un trai mai demn și — consistent”, „ideea personalității ca cel mai înalt scop al vieții sociale”, „acordul sintetic între realitate, idei și idealuri”, și atingerea acestora „pe calea etică” (concept, acesta din urmă, rămas de la sociologii germani cu Gustav Schmelser în frunte, iar ideea „reformei pe calea edu-

cației”, de la francezul Le Play și urmașii acestuia).

E cunoscută vorba lui Marx despre „mizeria filozofiei”, care explică, dar nu îndreaptă nimic. Sociologia, mai nouă decît filozofia, n-a reușit, multă vreme precum se știe, să se constituie ca știință. Cu termeni grecești sau fără, s-au încheat atîte sisteme, ele, cu și filozofii și gramatici, au desfășurat, răzbindu-se, o dialectică subtilă și, pînă la Marx, parcă tot din romane ne făcăm o idee despre starea anumitor societăți. (Balzac își spunea sieși Doctor în științele sociale). Dimitrie Gusti a ajuns și el pînă la sfîrșit la convingerea că sociologia trebuie coborîtă din metafizică și pusă în rosturile ei adevărate: cercetarea pe concret a realităților sociale. Concepția aceasta, începînd cu Durkheim și elevii săi, era cunoscută în Franța. Așideri în Japonia și America gîndirii pragmatice. Și metoda cercetării monografice (meșteșugurile) o cunoștea Gusti tot din Germania tîneretelor sale (List și Bücher) Le Play întotdeauna și el 300 de monografii. Eminentă profesorului român asupra celorlalți e că, încă din 1925, formulase o concepție limpede în legătură cu cercetarea sociologică și, cu o metodologie proprie, riguroasă, pornise la fapte. Dintre români, cunoscușe monografiile lui Ion Ionescu de la Brad, Victor Păcală, Ioachim și alți mulți. Nu trebuie să pierdem din vedere nărdnicismul, iorghismul, poporanismul și haretismul din epocă. Starea cu totul îngrijorătoare în care se descoperea țărănimia, a dus apoi la „Știința națiunii” și mai ales la crearea, în 1939, a „Serviciului Social”, operă de mai adînc și mai larg contact al tineretului studios cu satele.

„Școala de la București” s-a impus cercurilor sociologice din occident. În Cehoslovacia, metoda a fost aplicată întocmai. Lucrări de-ale profesorului Gusti au fost traduse în franceză și engleză. Coopăta la o catedră la New-York, după o călătorie în Statele Unite, el pune pe acolo la cale un „Institut social al Națiunilor”, poate chiar sub președinția sa. În țară, unde s-a întors, propuse, președinte al Academiei fiind, crearea unui Institut național de cercetare științifică. De curînd, două lucrări aduce în discuție personalitatea interesantă, pe cit de contradictorie a acestui om. Prima, un valoros studiu critic al lui Ovidiu Bădina, în care, recunoscîndu-i-se meritele de netăgăduit, se arată erorile și sinuozitățile sociologului de funcție mai ales empirică. A doua carte adună în cîteva sute de pagini „Scriseri alese” din opera sa.

Dimitrie Gusti, așa cum era, era un om bun, foarte bun, cald, generos, copilaros chiar. A creat o vatră sociologică, a dat la iveală discipoli, și-a iubit țara, căreia-i făcea orunde cinste — și o oameni. Într-o lume nepăsătoare de ce ardea jos, el, omul de știință, animatorul și organizatorul neîntrecut, a fost și-un cetățean!

N. CREVEDIA

casă țărănească de azi

În condițiile grele ale vieții din trecut, poporul nostru a acordat cea mai mare atenție modului de a construi și împodobi locuința și construcțiile anexe de tot felul. Cu muncă grea și îndelungată, cu materiale din natură inconjurătoare, lemn, piatră, pămînt, etc. — cu unele rudimentare făcute de ei înșiși meșteri țărani au realizat nenumărate opere de artă arhitecturală ale căror forme armonioase și originale sînt uneori uimitoare. Ele constituie un patrimoniu artistic național de o mare importanță care trebuie cunoscut, analizat și valorificat ca sursă de inspirație pentru noile proiecte.

Mai întîi trebuie remarcată marea diversitate a formelor arhitectonice în legătură cu structura terenului, cu natura materialelor, cu obșnuința și concepția tradițională a meșterilor constructori autohtoni, cu ecourile unor influențe survenite în decursul vieții istorice, etc.

Tipologia construcțiilor populare de tot felul și a locuinței în deosebi prezintă o mare diferențiere de forme, de stil într-o remarcabilă bogăție zonală și regională... Sînt caracteristice pentru toate zonele de cîmpie întînsă și pe valea Dunării în deosebi cele simple joase cu acoperișul plat și planul care se extinde în suprafață mai aproape de pămînt. Domină dezvoltarea în înălțime în zonele de coline și de

munte — adeseori pe două nivele chiar atunci cînd sînt realizate la proporții mai reduse. De obicei catul de jos este zidit din piatră și cel de sus clădit din birne rotunde sau cioplită — în lemn de fag, stejar sau brad. Acoperișurile foarte înalte din paie sau sîndrîli în trecut aveau pante repezi care ajută la scurgerea rapidă a apelor de ploaie și zăpezii, deci la conservarea mai îndelungată a materialelor folosite. Ansamblul arhitectonic capătă astfel un stil cu totul caracteristic și original, impresionat prin vnezetă, eleganță și monumentalitate.

Decorul prezintă și el variații ca stil, tehnică și compoziție în legătură cu variațiile zonale și regionale ale construcțiilor specifice. Predomină culorile în roșu, albastru, gri, negru, etc. la decorul caselor din zonele de cîmpie și se dezvoltă mult arta decorativă în lemn la stîlpi, fruntare, stesini, ba-

concepția arhitectonică, în stilul construcțiilor, în arta decorului. Stilul lor arhitectural este diferit în legătură cu mediul natural, cu formele tradiției locale și cu fantezia meșterilor constructori populari. Ele constituie exemple de rezolvare artistică în domeniul arhitecturii populare de azi demne să fie luate în considerare și studiate cu atenție de arhitecții proiectanți.

În interiorul tuturor acestor locuințe înzestrate cu elementele civilizației moderne urbane — cu lumină electrică, radio, televizor, mașină de spălat etc., formele tradiției artistice regionale și locale sînt exprimate și integrate într-o armonie nouă prin frumusețea țesăturilor de uz și a celor decorative de tot felul: stergare, velințe, macaturii, scoarte și covorașe, fete de perne și de masă, etc. în care talentul și măiestria femeilor contribuie la

lustrate, porți cu arcade, etc. pretindevi unde acest material are un rol în construcții și mai cu deosebire în zonele de coline unde el predomină. Cea mai mare bogăție decorativă în lemn o oferă cercetătorului meșterii constructori țărani din regiunile Otlenia și Maramureș.

Condițiile superioare ale vieții satelor cooperativizate asigurate prin transformările revoluționare din perioada construirii socialismului în România — cu mari progrese materiale, sociale și culturale de importanță istorică — se reflectă direct, evident și concludent în înfățișarea satelor de azi, în sistematizarea înfățișării lor generale, în care au apărut numeroase edificii noi de interes economic, social, sanitar, administrativ și cultural și în sutele de mii de case noi țărănești.

În aceste case noi, spațioase și luminoase, în zidărie trînică cu plan amplu și cuprinzător, cu 4—6 camere de locuit, meșterii populari au preluat și exprimat într-o concepție nouă, forme arhitectonice și valori artistice realizate de antecesorii lor. În cîmpia Bărăganului la Hotarele — raionul Otlenia, în colinele regiunii Argeș, la Budești și Lerești — R. Vîlcea și cele din Otlenia, la Ficlei, raionul Gîrlor și Cărbunefiș — sat, raionul Tg. Cărbunefiș; în satele Serbănești, Liocși, Umbrărești, Lungociu, Răstoaca de pe valea Siretului și mai departe spre Focșani în regiunea Galați; la Borca și Stejarul din regiunea Bacău; în Valea Chiorului și Bucium — din regiunea Bacău, la Belinei în Banat și la Florești — Năsăud din regiunea Cluj — pretindevi unde ne deplasăm astăzi înregistrăm o arhitectură nouă, originală, cu proporții monumentale și o strălucire veselă, exuberantă realizată printr-o remarcabilă bogăție decorativă exprimată mai ales printr-o mare diversitate în combinarea motivelor și culorilor.

Pretindevi însă remarcăm legătura directă cu elementele tradițiilor artistice populare și acolo unde creațiile artistice din trecut au avut o înfățișare originală în forme și însușiri estetice remarcabile — meșterii populari de azi au preluat acele valori pe care le regăsim în planul amplificat, în

realizarea unui aspect vesel și încîntător. Acuratețea și rînduiala mediului din jur cu arbuști decorativi, pomi fructiferi și cu multe flori, contribuie la întregirea unui spectacol plăcut și odihnitor.

GH. FOCȘA

directorul Muzeului Satului

călătorie

de-o zi

Nu știu cînd a trecut ziua alergînd de la cooperativă de producție la alta. Prin fața ochilor noștri s-au perindat sate de oameni, ogoare gospodărești. O antenă de radio subțire și delicată ca o țîlincă crescute dimineață, din pămîntul țerei două Jucuri someșene. Scruța începutul acesta de zi ca un ochi roșu de bivoli. În aburul lăptos se adunase herghelie, această nouă și tînră herghelie a Stațiunii de cercetări zootehnice. Căli robi, negri și suri nălucneau chemați de lumină. Pircu, inginerul-agronom ne făcu semn să coborîm. Veterinarul apoi președintele sfatului raional, tovarășul Paraschiv Băroiu, un medic psihiatru (se prezentase scurt: Sandu) în drum spre spitalul din Borșa au fost primii care au ieșit din mașină. Instructorul regional de partid, tovarășul Gheorghe Abrudan și cu mine coborîm prin spate.

Aerul era tare. Herghelia nu se vedea. Auzirăm doar troptolul ei venind de departe, luncînd pînă departe. În vale, acompaniament de gurdună, auzeam respirația astmatică a locomotivelor. Vagoanele serpuiau modelîndu-se după endoreica vale a Someșului. Nu știu cînd a trecut ziua alergînd de la cooperativă la alta, din Vultureni la Panticu, apoi la Borșa, cu o abatere din drum la gospodăria de pe Valea Gădălinului și într-un firziu, dincolo, pe celălalt mal la Dăboca, pe valea de mîini. Aici o față triungulară, sprîncenile deschise întrebător, sînt aprigi, dirzi, proverbial de cinstiți. La ei cuvîntul dat e sînt. De fapt vorbesc puțin, iar pînă o scot dintr-un pămînt nepricînit care se cere mereu îngrășat. („Cooperativele din raion nu primînt anul trecut peste 20.000 tone de îngrășăminte chimice, spune inginerul Pircu. Față de 5.000 cite primiseră anul trecut...”). Satul Dăboca are o istorie lungă, e vechea așezare a lui Gelu Român, vovodul răpus pe Valea Căpușului. Își apărase țara cu ape ampezi și hogăli și frumuseți neîntîmte încă de Tuhotum, cum scrie cronica lui Anonymus — Gesta Hungarorum; despre frumusețile astea i-a vorbit lui Tuhotum omul său de încredere, trimis iscoadă în țara lui Gelu. Cu doi ani în urmă în aceste locuri s-a deschis un șantier arheologic.

„Rusu, președintele cooperativei agricole de producție Dăboca — Luna de Jos, poartă haine de dimine. Pe umărul drept îi atîrnă un portar burduș cu hîrtogăle în care nu se prea încuică. Cu palvașul mai face cite un semn pe cite-o hîrtogăle. Are o față triungulară, sprîncenile deschise întrebător, alcătuint baza triungulară; două cute adînci plecid dinspre nări, încadreză gura (aminteste-ți de Sartre, fotografiat cu pipă — notasem în carnet, negăsim altceva la îndemînă). Președintele a inițiat specializarea în sectorul zootehnic. 25 de familii, părinți și copii, s-au pregătit astfel și inginerul Pircu spunea că făcuseră o treabă bună. Dăbocanii sînt pomicolitari renumiți, obișnușeri o recoltă mare de fructe. În primăvara trecută școlarițzaseră 176 de altoitori pentru vița de vie — 110 hîrbași și, neobșnuși, 60 de femei. Au pus pe roate o pepinieră pentru vița de vie, din care au obținut 2 milioane și jumătate altoitori. Au îngropat 90.000 de butași din soiul Regina viilor, în care își pun mari speranțe. „Au făcut investiții deosebite în pomicultură. dar ce altceva se poate face pe aceste dealuri” — îmi spuse Pircu. Dincolo, peste apă, la Gădălin, președintele Ion Sfîncic, introdusese retribuția suplimentară. Ca înfățișare e diametral opus lui Rusu de la Dăboca. E un bărbat gros, cu păr o față triungulară, sprîncenile plantaseră și ei în primăvară 61 de hectare de vița de vie și 101 hectare cu pomi fructiferi. Obținuseră și ei mari producții de lapte. Văzusem toată acestea și multe altele, aiergînd de la o gospodărie la alta. Inginerul Pircu

„Uniunile cooperativei agricole au ca scop ridicarea nivelului de trai al membrilor cooperatori, pe calea întăririi economico-organizatorice a cooperativei agricole, a dezvoltării intensive și multilaterale a agriculturii cooperatiste în concordanță cu cerințele progresului întregii economii și ale îmbinării armonioase a intereselor țărănimii cu interesele generale ale țării.”

(Din Proiectul de Statut al Uniunii Naționale, uniunilor regionale și uniunilor raionale ale cooperativei agricole de producție din Republica Socialistă România).

era ocupat cu planurile de producție ale cooperativei. Se discuta la Suad și la Borșa și în alte comune despre soiuri de porumb de mare productivitate a căror cultivare trebuia extinsă. Înțîlnisem pe drum pe inginerul Ioan Popa, președintele cooperativei din Suad (scund, negricios, elegant, față arsă de soare și brăbîie despăcitate; o cămașă albastră îi luminază puternic figura). În 1965 cei din Suad primiseră 36 de tone de îngrășăminte și președintele scootea că i-ar mai trebui. Pircu nota în carnetul său și spunea: „Nu ești multumit, nu; dacă ai fi primit numai 10 tone, cum am hotărît la început, ce-ai fi făcut?”

Maria Pop, inginer zootehnic la C.A.P. Borșa demonstrează, cu numărul de vite, puterea economică în creșterea a cooperativei. Culturile de sparcolă, cele 283 hectare de trifoi, conveierul verde — 50 hectare și altele, le obținuse pentru sectorul zootehnic. Înțelessem bine — mi-lăta pentru îngrășarea naturală a solului și pentru furajarea diferențiată a animalelor. „Da, da, retribuție după producție, vom introduce sistemul acesta”, spunea inginerul. Și rochia galbenă rămasese în urmă o dată cu chipul ei colțuros, cu vorba ei ușor împiedecată...

În mașină reluăm discuția. Discutam aprins unii dintre noi poate puțin patetic, era o discuție care-l făcuse pe doctorul Sandu să-și amine coborîrea pentru mai tîrziu, și astfel trecusem de locul unde hotărîse să oprim mașina. La rugămintea noastră, ne înșoși mai tot drumul. Acum stătea în dreapta și-l puteam privi din față. Nu era prea arătos. Slab, cu miini mici, delicate și nervoase, cu un început de cheie. El ascultam cu atenție, vorbea iute, cu asocieri surprinzătoare.

— V-am mai spus, tovarăși, n-am sărit prea departe, sînt acșie din trunchiul lor, al țărănilor. Deși sînt medic o dată cu primăvara, în mine se trezește dorul de pămînt. Sînt mirosul pămîntului crud. De asta am și ales satul drept loc unde practic medicina...

Nu puteam înțelege la ce spune toate acestea. Veterinarul îl zgîndărea, celălalt glumeau și ei. Doctorul însă era hotărît să continue, se vede, trăia o criză din acelea de primăvară, cum spunea. Pircu, care-l cunoștea mai bine, îmi sopți să fiu atent.

— Am fost, nu de mult, prin satele părinților mei, spunea doctorul. Și mi se pare că am moștenit de la bună-meu, Gheorghe, instinctul de a prevesti timpul. O să plouă curînd. Ei, agronomule, poate nu știi; am mîină bună, răsădurile se prînd sută la sută, dacă le-ngrop eu.

— Dacă ai condiții bune, doctore, spuse Pircu timid.

— Și dacă le pun eu cu mina mea. E un dar ăsta. Degetele mele păstrează îndemînarea roșilor mei la altoitul viței de vie. Toate altoiriile mele s-au legat și le fac de cînd mă știu. Port în mine darul acesta. Și apoi, pentru mine, nici un spectacol nu este mai fascinant ca semănatul, primăvara. Și asta e ceva. Nu am știință dumitale, agronomule, dar o simt, o am undeva în mine. Și pentru dumneata, veterinarule; știu să caut dinții armăsarului. Și să-l călăresc, cum mă vezi, pînă departe, pînă ce înoată în spuma lui și din înrînt cu este, știu să-l fac să-și apropie buzele de pămînt meu. Nu, nu vă uitați că-i rar... Așa-s medicii. Unii, vreau să zic. Cu pămînt rar, spuse el înveselit.

— Și cam laudăros, rostic încet președintele Sfatului raional.

E-adevărat. Seamăni cu mosu-meu bun, Gheorghe, în privința asta. Numai că el era înalt, avea o mustață albă, tunsă pe oală, o mustață care mirosea a mere crețesti. Așa mi-l amintesc. Și pămînt îl avea alb, alb. Și des. Își ridicase ca rădăcina unui deal. De-acolo privea răbdător la întregul sat. Și mai cu seamă la vecinul său, unul Zmău, cu care împărțea în fiecare an, de cîteva ori, sudălimă cu nemilumita. Pentru un metru de pămînt din locul de casă, se injurau — Zmău zicea că-i al lui, pînă-n gornul de la poartă, mosu-meu bun, Gheorghe, că ar fi al dumisale, pînă după trunchiul gros al gornului.

„Ii feciori a avut. N-au trăit toți. Și mă gîndeau astăzi — dureros, dar adevărat — spunea doctorul. — ca au făcut bine frații aceștia hotărîndu-se să moară. Pentru că s-au învîrbită cumplit toată viața lor pentru cele cîteva hectare de pămînt, pentru viața aceea care a trecut dintr-o mină-n alta după hotărîrea judecătorească de sfîrșit, rămasă după bună-meu Gheorghe, Dincolo, în celălalt neam. În partea mamei; zicea doctorul, clanul era și el numeros. În fruntea lui se afla bună-meu Lisandru. Avea-se o gospodărie înfloritoare. Și vie. Casa și-o ridicase pe deal. Neamul lui era puternic, luase o față din Păuni, lîindu-și o bună parte din pămînt. A avut copii mulți, vreo 13, pînă într-o zi de toamnă, o zi cernită, așa trebuie să fi fost, așa îmi povestise mama mea. În ziua aceea se adunaseră în casă, toată familia, la foc. Cel mai mic dintre copii, Dumitru, a adus în casă o grenadă găsită în cîmp. A izbit-o cu ciocanul cînd bună-meu întorcea lipia în cenușa cuplorului. Au murit atunci șase din ei. Și în bună-meu tot de-acolo i s-a cras moartea. Casa lui bună-meu a ars pînă în temelie prin 1949, nu se știe din ce cauză, în ea locuia unchiul meu, pletrarul, cel cu grenada. Faptul e acesta: de o parte și de alta au moșnit urii și patimii. Văd trăsăturile acestor două neamuri în mine, la veriile mei. De pildă, vară-mea, e inebunată după aur. Stringe. Pentru ea nimic n-are pret în afară de aur, de bani. E bolnavă de lăcomie, e nevropată, i-am spus asta, am asigurat-o că-i fac loc la noi în spital, să se trateze. Da, pînă aici se întînd patimile, bolile acelea sufletești care au străt la baza acelei „cheșă” din țărănești de odinioară. Aș cere socoteala, sînt psihiatru și am acest drept, pentru toate aceste tare înfipite adînc în conștiința oamenilor, în viața lor, cu prelungiri pînă în zilele noastre. Aș cere socoteala, i-aș pune să ne despăgubească, spunea doctorul. (Aici mi se pără patetic sau poate puțin bătut). Da, i-aș pune să plătească, dacă aș putea prinde de git istoria și să dau cu ea de pămînt...

Am înțeles cu toții că numai cooperativizarea putea să rezolve sau să vindece aceste diformări sufletești despre care vorbise psihiatru. Și decoperirăm în noi, la rudele noastre, cel puțin așa am procedat eu, și după cum mi-au mărturisit, celălalt făcuseră la fel — bolile acelea sufletești sădite în veacuri de nedreptate socială.

Nu știu cînd a trecut ziua alergînd de la o cooperativă la alta. Nu știu cînd au trecut zilele acelea pline, îndesate de obșoare. Acum înserarea se revărsa pe prunduri și pe luncă întînsă. Luncă pînă la repezișuri de apă, unde pînda mrenii se numeste încremenire. În cilpele acele auzirăm încă o dată țîllogul hergheliei. Aerul era încrîcat de respirația și tremururile cârli. Lînia dealului se prelungea, tîind în arama asfîntului silueta murgă a șhidranului-armăsar. Statuia stăpînului herghelie, adulmecînd-fuse turnată în arama cea mai pură era proaspătă, neatinsă de coalele verzeie a timpului. Statuia pieri. Ghidranul se făcu nevăzut. Herghelia îl urma într-o mișcare largă. Căli învăliuau orizontul, voină a-l aduna în țărul de la I.C.Z.-Juc. Eram acum mușafirii instructorului regional de partid, tovarășul Gheorghe Abrudan. Tăiam slănă și pîină, fiecare cu brisca lui, după vechiul ritual ardelean. Măscam din ceapa dulce și albă de apă și discutăm.

Bătăile multe ale ceasului mare de la biserică armenescă năvălesc în camera instructorului regional de partid. Cu gestul lui nerăbdător, mereu în căutarea cuiva, veterinarul trase perdeaua. Priveam în piața din centrul orașului, în rondul micului scuar din fata blocului. Aștepta desigur o stație ecvestră, îmi spunea, înțelegînd astfel de ce este avînt de goali învîndarea. Biroul Comitetului regional Cluj al Partidului Comunist, Român hotărîse în ianuarie să ridice în orașul Gherla, cîștînd astfel memoria lui Gelu Român, o lucrare plastică monumentală.

ROMULUS ZAHARIA

pictorul a. demian

Am publicat încă acum vreo patruzeci de ani un articol împlinind debutul în artă, al pe atunci foarte tânărului A. Demian, care împodobește cu ilustrații o revistă de literatură ce apărea în Ardeal. Era pe vremea când scrisul meu nemulțumea pe așa-zisii critici de artă care se mărgineau să declare că pictura lui Luchian e mărgineasă și sculptura lui Brâncuși, un fel de cubism din care dumnezeii în chip didactic nu înțeleg decât — menirea lor fiind să oprească pe loc orice manifestare de cultură care îi depășească. Nu îmi e rușine că și atunci, cu însuflețite fiare, am închinat pagini de entuziasm pentru creația în care acești doi mari nepăstuiți ai acelei timp au ilustrat arta — și tot în acele îndepărtate vremuri mi însemnam câteva gânduri însuflețite pentru iconica pe sclipă — pentru vechi gravură în lemn și covorașele țărănilor noștri, — ducând pictoria împotriva afacerilor care acaparau piecra bisericăscă pe șablon de Brăzdeț iar artele decorative pe piragorăvă Buz-

mărescu. Cu o muncă în care bicisnicul împotriviri l-au împințat încontinuu, pe atunci Demian a urmat să continue mai departe împliniri ignorate de consacrații oficiali din acea vreme dăruind frumusețe nouă pe linia marilor tradiții. În apartin neapropiatele câteva heclare de pictură în frescă autentică la catedrala din Timișoara și la biserica din Lugoj — Caransebeș — pe Jarmul Marii Negre și în Franța (Mezeriut).

E cel dintâi și o rămas unicul în portretele de copii de la expoziții de odinioară, Tonitza mărturisind că i-a învățat gîngășia; era preluțit cu dragoste de generația lui Pallady, Ressu și Stei-riaci.

Demian a fost succesiv ucenicul lui Maurice Denis și al sculptorului Bourdelle la Paris în anii grei de muncă, iar după țara noastră nu se mîndrește astăzi cu monumente cioplite de acest foarte nou artist, vîna e a unei ignorante critici oficioase, care a neglijat în trecut posibilitățile lui unice de măiestrie.

Activitatea lui covârșitoare a găsit adevărul suflătești în lumea scriitoricească, unde a împodobit o editie a romanului Baltașagiu de Sadoveanu, poezii populare române traduse în germană de A. Sperber, succesul acestei prezente contribuind la întregirea interpretării intelectuale în parolă cu talmăcirea.

Talenta lui s-a dovedit și în grafica prin care a împodobit în englezește, rusește, franțuzește și nemțește marea editie Creangă, iar în limba românească poeziile lui Boga, Vlaicu Birno și Radu Bouraeanu. Personal îl port recunoștință pentru virtuozitatea cu care a întregit atmosfera poetică în spiritul de rafinată artă populară cu variații

• Am fost marlor la bucuria pe care a trăit-o marele povestitor Mihail Sadoveanu, deschizind cartea lui, Baltașagiu, în talmăcirea străină. „Da, acest Demian a văzut cu ochii mei țara”.

• E tot atât de emoționantă însemnarea găsită în hirtilele poetului Blaga — „Doresc versurile și teatrul meu să fie ilustrate de Demian — numai el știe să deseneze”.

• În 1937 decorează pavilionul României la expoziția internațională din Paris, obținînd Medalia de aur.

• În 1938 decorează parțial pavilionul României la New York.

• Portretele sale de copii s-au bucurat de o largă recunoaștere fiind menționate și în marea „Enciclopedie italiană” (Ramiro Ortiz), „Talenta lui e neacademice”.

• În anii noștri, el a fost distins cu ordine și medalii.

tipelor de la caz la caz în talmăcirea vastă a volumelor de la „Baladele slave” (Bălinii) la „Poveștile în versuri” de Pușkin și la marea epopee „Cîntecul Nibelungilor”. Scrieri venite din străindate de la muzee, biblioteci și intelectuali — dovedesc îndestul că Demian a înaintat pe drumul adevăratei arte, drept care nu o dată, și marele Henri Barbusse, în revista progresistă Clarte, îl reproducea vignetele.

Am recapitulat această scurtă biografie de succese care în cariera unei personalități excepționale precumpănesc. Și sărbătorim alături de publicul român prezenta sa artistică la nobila comemorare a marelui cărturar marit, Nicolae Iorga, prin ceia cinci decurții ale poemului dramatic „Doamna lui Eremia” pe care abia acum îl dovedește a fi un succes, reprezentarea la Teatrul Național. Demian a creat acestui spectacol de artă o cartină de antracit prin care leagă simbolic și subliniază sufletul Moldovei din epoca de pe urma căreia ne sînt rămase cele mai mărețe capodopere de artă bizantină de o valoare mondială — minăstrile din Bucovina și nordul Moldovei.

Cît de neprețuit este realizarea lui Demian o vom arăta altă dată în amănunte pregnante, dar lecția demonstrativă a realizării depășește scenografia și își afirmă generoasa înfăptuire deschizînd drumuri noi în artă. O asemenea desăvîșire o vedem cu posibilități de transpunere într-o tapiserie la palatul Brincovenesc din Moșoșoia sau în arhondaricul (sala de primire) unuia din monumentele istorice pe care guvernul de azi ca o pioasă grijă le restaurează.

ADRIAN MANIU

dragoș vranceanu

S-a născut în 1907 în Babeș, raionul R. Vlcea. A făcut Facultatea de Litere și Filozofie a Universității din Florența, unde și-a luat doctoratul în filozofie. În anul 1934 a obținut Premiul poezilor tineri cu volumul „Cîșca cu pui de aur”. Actualmente este înscris în pentru cursuri anuale de literatură română contemporană la Universitatea din Urbino. A publicat în 1962 în Italia o „Antologie a poeziei române”.

Poezia lui Dragoș Vrănceanu, pornită din experiențele modernismului dintr-o dată război, a încercat o sinteză sub unghiu comun de pleoacă și de idee, rămînd totuși caracterizată de așa cum a observat G. Călinescu — prin „creionul aventuros”. Îmbinînd elemente de avangardă și folclor încă din prima sa călătorie „Cîșca cu pui de aur” (vezi „Fat-Frumos bătrîn” și alte poezii), lirica lui Dragoș Vrănceanu s-a evoluat apoi spre forma închisă a sonetului la care — recurs, alternativ, pînă în perioadele cele mai recente ale activității sale. Ultimul volum Columne conține un ciclu de Sonete amare care datează din timpul războiului, unde este vădit sentimentul marelui adus de acea perioadă istorică, care nu stinge însă în poet „stihia” salvatoare a speranței (Să nu ne-nădărnăcăm suferință / ci să lăsam în fund măruntul cartii / să dea cep unei alte furtiți). Versurile din ultimii ani sînt dedicate în majoritatea lor unei viziuni a patriei, în substanța ei imuabilă, în care altă dimensiune arhaico-naturalistă și umane cit și cele actuale își găsesc un punct comun de condensare expresivă, cum se întîmplă în Au crescut secolele, Columne, La cot cu această minune, Cornul de vîntoare și altele.

Cel de al doilea volum al lui Dragoș Vrănceanu Columne este o carte de versuri fericit caracterizată încă din titlu. Poetul — există remarcabil — scrie o poezie geometrică cu o linearitate și sveltete de coloană ionică; corolar sigur al faptului că autorul este în esență un spirit raționalist. Această imagine, am zice sculpturală, pe care o creează versurile sale, ne reamintesc de structurile lirice din Cîșca cu pui de aur, — carte a debutului (1934). Încă de aici am remarcat ca importantă acordul poetului rigurozității gândirii și expresiei poetice, fără a cădea, bineînțeles, într-o constringere formală. Aceași rigoare a ideilor, aceeași stringență și pondere a sensurilor (tematică, predicție) în poezia lui Dragoș Vrănceanu o întâlnim și în al doilea volum al său. De aceea poemele din Columne au uneri, din punct de vedere tehnic, o structură apăsătoare, silogistică, care fixează cum nu se poate mai stabil, o idee relevantă. Poezia Pe laia cealaltă a lunii se desășoară în modul următor: Ursa mare e peisajul nostru / Copiii se joacă sub stejarul de-a țara de milne / Am cuprins trupul pămîntului / de mijloc, într-un brîu de volnic / Soimul își ascute privirea în îndălțime, / să vadă cum cresc ierburile / Tipătul lui e semn de bucurie / Sîntem aici între Gălnușe / și valul trac / S-a răsturnat ce e vechi / ca nisipul în clepsădă — / și curgem / pe partea cealaltă a timpului / pe laia cealaltă a lunii.

Se poate spune însă că substratul auster din Cîșca cu pui de aur e acoperit printr-un vers mai senzorial, mai poli-crom. Deși punctul ei de pornire este tot cogitativ, el se relevă în tonuri electrice, iar cînd e vorba de stări afective, surprins în trăsăturile lui general umane. Inconștient sînt Prognoză și Intrebări. Procedul răsălmăcitor este interesant, iar atunci cînd poetul îl reușește, el ridică veștutul în zonele fluide ale modernului. Deși demitizarea și demistificarea operată de Vrănceanu, oarecum speculativ, nu impune totdeauna prin greutatea semnificativă, nu impune întotdeauna un noi mit, ci doar nuanțe, poemele lui te preocupă prin ironia submersibilă care le străbate, prin subtilitatea lor lingvistică, particulară. Neînțelegem astfel versurile lui Vrănceanu a putea fi considerate ambiții de poet clasic, ceea ce ar fi o inadecvată critică, ori și mai grav opacitate la ironie, la echivoc.

Dar partea cea mai derutantă a cărții lui Romulus Vrănceanu o constituie amplul poem intitulat Întoarcerea lui Iulius Cezar. Acesta reprezintă o construcție helladescă bazată pe o savantă tehnică a secvențelor, secvențe legate mai întotdeauna prin asociere de termeni (ceea ce ar putea merge la nesfîrșit) și prin repetiție. Întoarcerea lui Iulius Cezar este un proces intențat virsorial filologic, un proces al iluziilor, al aventurilor literare, care înerezit au înclintat apropierea personalului liric de „orele contemporane”. (Da intelectuali așezi, / Vă cheamă veacul în piele / Cunoașterea e scrisă-n speie / Nu în versete de profie / Și-n drama pajurei răsie). Răstulă poetului cu virselle biologice și intelectuale îi permite utilizarea unei game ample de procedee, de la suav la grotesc, de la profane la polemice, de la parietal la cel social etc. În acest poem, deși eterocit și prea alambicat virtuțile literare ale lui Romulus Vrănceanu se întîlnesc cu prisosință.

M. N. RUSU

SCRIERI — Columne, 1965

SCRIERI DESPRE — I. D. Balan, Luccealăt, 20/65; I. Căraion, Gazeta literară, 33/65; Aurel Martin, Gazeta literară, 40/65; Al. Căpăriu, Tribuna, 42/65; G. Munteanu, Contemporanul, 44/65; D. Andrașoi, Steaua, 9/65; D. Neuciu, Viața românească, 12/65.

romulus vulpescu

S-a născut la 5 aprilie 1933, la Oradea (Crișana). Clasele primare și liceul la „St. Andrei” și, respectiv, la „Gh. Șincai”. Licențiat al Facultății de Filologie, București, 1955. Debutul: „Tîndrul scriitor” (3/1954).

Pentru Romulus Vrănceanu poezia este o modalitate a itmiei. Poemele sale, — „poeme de infiltrație”, cum singur și le numește undeva, — nu sînt altceva decît flăcări persistente ale căror flăcări sînt și sentimente lirice ori ale altora depozitate în cultura tradițională și universală. Este vorba aici de o răzvrătire împotriva stagnării, a încercării. Mitul, bunăoară, fiind cunoaștere incrementală.

Cu toate acestea poetul nu este un simplu ironist, cum s-ar putea crede. Aciță unul de umor. Ca și la Marin Sorescu, dispoziția lui ironică e dublată de o anume gravitate, asociind idei de o subtilitate deconcertantă, aici nostalgice, aici triste, aici jubilate. Cert este că ambii poezi, deși structuri diferite, au o puternică percepție a persubiuității, de unde și nevoia de a se echilibra în ironie și cinism. De a se echilibra în certitudinile. Chiar dacă această certitudine este relativitate și repetabilitate (Poezie, Tristis amor, Plimbare, Roman-ță).

Tot atât de important este și faptul că iconoclastia lor confirmă dialectica lirismului; foamea de certitudini, de răsălmăcire ori reverificare a altora, fiind sursa unui optimism funcțiar și totodată un bogat motiv poetic.

Vrănceanu așadar — în opoziție cu viziunea modernistă a lui Marin Sorescu — demitizează într-o manieră (fără viziune) renascențist, ușor arhaic. De pildă, pentru el, Narcis este un simbol al confuziei, al idolatriei androginice, neutre; Heracle e un fatalist, un suflet mort meschin” deoarece știe că se sinucide și nu pentru că ar fi fost urmat de pedepșa olimpică; Prometeu e lipsit de nimb, din cauza învidiei lui Ioc; — deci totuși sîntem prometei; covorul fermecat din basm este o fabulă care confundă intenționat timpul cu iluzia, în favoarea celui din urmă (Eu, periat, sî-nistru, ros, la pîndă / Ai în voi estep-tia cui să mă vîndă / Pe drumul din puse cu oseminte / Eternul negustor care nu oseminte / acvile imperiale are funcții de bigienă preventivă; iar Calul troian e o metaforă inventată de lupături pentru a nu se vedea că de fapt învingerea lor s-a datorat unui cal bicisnic; „Scorpionul și broșcuța” rămîne însă o excelență fabulă de caracter, un adevărat

M. N. R.

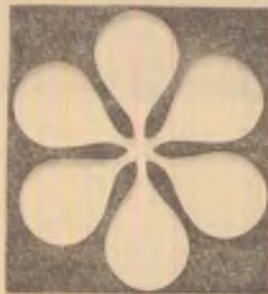
SCRIERI — POEZIE ORIGINALĂ — Poezii, 1965.

SCRIERI DESPRE — Ov. S. Crotmălniceanu, în Cronici literare (E.S.P.A.) 1957; Nicolae Manolescu „Contemporanul”, 1/1966; Cornel Regman, „Luccealăt”, 2/1966; I. Constantinescu („Cronica”, 1/1966).

necesitatea îmbogățirii metodelor

de cercetare a fenomenului artistic

discuții

Înflorirea națiunii socialiste și a culturii ei așază pe primul plan al preocupărilor probleme importante. Analiza specificului național al culturii impune, între altele, un studiu atent nu numai al limbii naționale, dar și al limbajurilor artistice. Acestea, asemenea unui tipar, păstrează structuri emoționale și atitudinale, tipuri de sensibilitate și viziune asupra lumii, un univers de accente și valori, care exprimă specificul național al culturii mai nemijlocit și mai statornic decît limbajul abstract, informativ.

Alături de procedeele descriptive-empirice, în analiza lingvistică — a limbii naturale sau a limbajelor artei — s-au introdus metode și tehnici mai exacte: statistica lingvistică, stilistica structurală, prozodia matematică, analiza informațională etc. De aceea, ni se pare în temeiată cerința de a include analiză semiotică (bazată pe teoria generală a semnelor lingvistice) în sistemul metodelor estetice științifice. În sprijinul acestui punct de vedere am căutat să aducem argumente în studiul „Semiotica și estetica” („Viața românească”, nr. 12/1965). De acest studiu se ocupă, pe un spațiu larg, Marian Popa, autorul articolului intitulat Critica noastră și fenomenul literar străin („Luceafărul” din 12 februarie a.c.).

Autorul își propune să judece „procesul de situare față de fenomenul cultural și teoretic mondial”, denunțînd „ovri și exagerări”, condamnînd ceea ce reprezintă după părerea mea un punct de vedere nou, ceea ce aparține de domeniul adevărilor confirmate în știință. Autorul articolului amintit prezintă încercarea noastră drept „preluare mecanică” a semioticii. Se poate omite citarea, dar nu și citirea concluziei studiului nostru, care este clară în această privință. Reprezentanții esteticii semiotice greșesc — se arată acolo — fiindcă ei „au transformat în mod direct semiotica — știință formală — dintr-o metodă de analiză a fenomenului estetic într-o teorie estetică” (p. 159). Așadar, se afirmă limpede că analiza semiotică trebuie introdusă în sistemul de metode ale esteticii, dar se respinge hotărît tentativa de a atribui semioticii rolul de fundament teoretic și metodologic al acestei discipline, întrucît această funcție îi revine materialismului dialectic și istoric (p. 149).

Spre a ne delimita critică față de poziția lui Morrie Langen ș.a., am propus o ipoteză, prezentată sub forma unei scheme operaționale a procesului de comunicare artistică (și nu a operei de artă, cum „deduce” autorul articolului amintit), care precizează limitele în cadrul cărora propunem folosirea metodei semiotice: analiza limbajului artistic.

Pe lângă cele amintite, metoda folosită de autorul articolului se caracterizează și prin trunchierea unor citate și denaturarea ideilor. Se citează astfel următorul text din studiul nostru: „Din punctul de vedere al acțiunii de comunicare artistică, procesul creației reprezintă o „black-box” (cutie neagră) la care putem determina «intrările» și «ieșirile», dar nu și mecanismul prin care «intrările» se transformă logic în «ieșiri»”. În articolul din „Luceafărul” se omite însă fraza următoare: „Estetica privește procesul de creație ca o „black-box”; numai psihologia dispune de mijloace de a-l aborda concret”. Cum reiese din citatul netrunchiat, susținem punctul de vedere că estetica face și poate face abstracție de mecanismul psihologic al creației, atunci cînd cercetează, ca atare, comunicarea artistică. Trunchierea textului nostru servește în cele din urmă pentru a înșina că am contesta posibilitatea abordării științifice a problemelor creației în artă. Din context reiese tocmai contrariul.

Nu numai studiul nostru, dar și metoda „black-box”-ului a căzut victimă zelului critic al autorului. Această metodă este folosită în ge-

neral în știință și a fost denumită astfel de către W. Ross-Ashby pe baza a desemna procedeele de studiu comportamental unui sistem, făcînd abstracție de constituția acestuia (Introduction to Cybernetics, p. 60—61). Ross-Ashby absolutizează adesea acest procedeu metodic. Au dreptate, totuși, acei cercetători marxști care susțin că — subordonată principiilor metodologiei materialismului dialectic și istoric — metoda „black-box”-ului (sau metoda input-output, intrare-ieșire) este necesară nu numai în cibernetică, ci și în științele sociale. Astfel, atunci cînd cercetăm determinarea social-economică a comportamentului oamenilor, a claselor etc., examinăm, de fapt, relațiile între „intrări” în sistem (condițiile social-economice) și „ieșirile” sistemului (comportamentul respectiv), fără a putea preciza și fără să fie nevoie să precizăm, în toate cazurile, mecanismul de transformare a „intrărilor” în „ieșiri”. Acest punct de vedere a reieșit clar și din studiul nostru.

Afirmăm că ceea ce e desemnat prin termenul „black-box” reprezintă un „proces incomunicabil, inexplicabil totalmente, inefabil” constituie o denaturare evidentă a celor spuse de noi.

În al treilea rînd, în articolul citat se prezintă cu totul inexact, în conținutul lui, realitatea problema „modelului ideal al operei” despre care afirmăm că preexistă operei de artă și conduce desfășurarea acțiunii de realizare a acesteia (cu care se află într-o relație de „conexiune inversă”).

În numele „bunului simț”, se cere să se dovedească existența acestui model ideal. Argumentul seamănă cu felul de a raționa al empirismului vulgar care pretinde să vadă și să pipăie „valoarea” și, neputînd face acest lucru, îl contestă existența. Autorul articolului din „Luceafărul” scrie textual: „Modelul ideal nu credem că poate exista tocmai pentru că este ideal...”. De aceea, conchide d-sa: „a propune un model ideal anterior (operei de artă, n.n.) înseamnă a propune pur și simplu o fantomă din care idealismul din toate timpurile ne-a oferit în general destule”.

Orice activitate umană neinstinctivă se realizează pe baza unui model ideal al acțiunii respective și al condițiilor în care se desfășoară aceasta. Nu ne îngrozesc epitețele blinde de „idealism”, „fantomă” etc., cu care se califică în articolul citat această poziție. În această privință Karl Marx scrie: „Presupunem munca într-o formă în care ea îi aparține exclusiv omului... La sfîrșitul procesului de producție apare un rezultat, care încă la începutul acestui proces exista în mod ideal, în închipuirea muncitorului” (Capitalul, vol. I, p. 207—208; sublinierile îi aparțin lui Marx).

Pe urmele lui G. Plehanov și, la noi, pe urmele lui Tudor Vianu, noi considerăm creația artistică drept o variantă a activității umane productive, a muncii, iar pe urmele lui Karl Marx, nu putem concepe activitatea umană conștientă fără existența unui model ideal. (A recunoaște existența existenței, a idealului — de exemplu, a conceptelor, categoriilor, etc. — nu este, firește, idealism, cum „crede” M. P.).

Admiterea similitudinii dintre creația artistică și activitatea umană productivă, sau activitatea umană în genere, ni se pare singura cale de abordare științifică a problemelor creației. Iar această presupunere presupune admiterea unui model ideal al operei. Firește aici termenul de model nu poate fi înțeles, cum se face în vorbirea curentă (de ex., în expresia: „am văzut un model draguț de pantofi”) drept obiect perceptibil, fasonat pe de-a întregul, nici ca o rețetă tehnologică pentru fabricarea obiectelor în serie.

În cazul artei, modelul ideal nu este și uneori nici nu poate fi formulat integral în cuvinte, propoziții; el nu este neapărat conștientizat

în toate detaliile sale. Procesul de creație constă, în această privință, în potrivirea operei de artă, realizată concret într-un limbaj artistic determinat, cu modelul ideal al acesteia. De bună seamă, modelul există nu mai ca imagine a ceea ce opera trebuie să fie, ca scop al năzuinței creatoare care corespunde intenției de comunicare a artistului și destinației sociale a creației sale.

Creatorii trăiesc intens prezența (uneori tiranică) a unui asemenea model ideal al operei.

Contestarea posibilității de existență a unui astfel de model ideal al operei nu o vom pune în legătură cu anumite carențe de informație, nici cu vreo poziție „filosofică” lesne de caracterizat, ci ne-o explicăm numai prin dorința de a nega cu orice preț și în bloc toate ideile cuprinse în studiul nostru.

Am menționat mai sus că așa-zisele obiecte față de folosirea conceptului de „model ideal” nu oferă

o bază suficientă pentru discuție. Aceasta pentru simplul motiv că în psihologia contemporană în general se admite (O. Selz, Bourlout, J. Piaget, P. Orlon etc.) existența unor „scheme anticipatoare” și „imagini anticipatoare” care desemnează acele-buie să fie, ca scop al năzuinței creatoare care corespunde intenției de comunicare a artistului și destinației sociale a creației sale.

Crearea trăiesc intens prezența (uneori tiranică) a unui asemenea model ideal al operei.

Contestarea posibilității de existență a unui astfel de model ideal al operei nu o vom pune în legătură cu anumite carențe de informație, nici cu vreo poziție „filosofică” lesne de caracterizat, ci ne-o explicăm numai prin dorința de a nega cu orice preț și în bloc toate ideile cuprinse în studiul nostru.

Am menționat mai sus că așa-zisele obiecte față de folosirea conceptului de „model ideal” nu oferă

știința modernă ca „joc strategic”, adică „acțiune strategică”, abordabilă și cu mijloacele analizei operaționale. (De bună seamă, concepția expusă în cele două studii din „R. F.”, ca orice opinie științifică, este discutabilă. Noi o susținem cu convingerea întărită prin încercări venite din partea unor cercetători autorizați, printre care acad. prof. Georg Klaus de la Berlin, care apreciază interpretarea noastră „înaintea de toate pentru spiritul în care este elaborată și pentru tehnica argumentării”).

Precizările de mai sus au fost necesare, pe de o parte, spre a înlătura anumite denaturări și confuzii, pe de altă parte, spre a respinge o tentație de a promova un climat potrivit discuției principiale, obiective și imparțiale. Sine ira et studio.

Prof. univ. PAVEL APOSTOL

ION SĂLIȘTEANU: „DUPA LUCRU” — (ulei)

A * R * T * E

plastică

expoziția italiană

Expoziția italiană de pictură contemporană place în primul rând prin virtuozitatea cu care a fost alcătuită. Totul: selecția lucrărilor, ordinea în care au fost așezate, raporturile efemere și subtile care se creează între ele, contrastele și intruziunile — trădăzând intenție, o judecată matură și experimentală, siguranță și competență. Indiferent de calitatea pieselor componente, totalitatea raporturilor între ele reprezintă o reușită în sine.

Cealaltă observație care se impune privitorului este de ordin mai general, și se referă la iremediabilă seriozitate a vechiului nostru. Într-adevăr, referindu-ne strict la pictură, cite încercări nu s-au făcut în ultimii 50 de ani pentru a înlocui acestei arte strengărie, năstrucioasă sau scandalul. Mai toate noile curente cu apărut sub forma unor mici revolte contra tuturor normelor, lată-le pe toate, la numai câțiva ani de atunci, încadrate cu seriozitate mestesugărească, ba, oș spune cu temeinicie și cumintenție, rude poate ceva mai sărace, dar primite fără jenă la masa comună. Și nu fără anume haz îndușos, priveliști cu câtă minuțioasă aplicatie se alege o barbă ruginită inconjurată de spirala, sau se plasează în ramă resturile de afișe rupte (Barisoni, Mimmo Rotella, Colla). Ne place, sau nu: este însă mai ales, parca, sau nu: omagiu adus spiritului epocii. Secția de „pop art” este în general slabă — am face o excepție pentru Marea consolă de Lucio del Pezzo care reamintea de tăcerile enigmatice și grăitoare ale tânărului Chirico.

De altfel, dacă în toate curentele startul e în bloc, sosirile sînt individuale, și media rezultatelor obținute

nu ne spune, de regulă, mai nimic. Nu intențiile și manifestele, nu cîțiva parametri generali laborios deduși, ci individualitățile cu opera lor prezintă în faza judecării spectatorului și mai fizicu, poate o istorie. Căci dacă sculptura ca cele ale lui Lorenzo Pepe sau Minguzzi ni se par elene, catipatice, norioase, Ghermandi, într-o manieră nu mult deosebită de a lor, izbutite să fie sugestiv: mai ales în Giselda; aici un arc de cerc este unicul suport în jurul căruia se organizează exact detaliile relevante pentru portretul de modestie, evlavie și creație ordonată pe care îl intenționează Ghermandi — importantă fiind tocmai soluția organizării lor în absența suportului real. Dar, de sigur, ca sculptura, experiența cea mai impresionantă este contactul cu Arnoldo Pomodoro: Radar dublu și mai ales Masa semnelor — o suprafață considerabilă împărțită în câteva duzini de dreptunghiuri aproximativ egale, în care un număr limitat de „semne” (cel mai adesea cuneiforme parcă) sînt așezate cu aleasă atenție, astfel încît pe rînd ansamblul, detaliile, apoi legăturile între ele fascinează atenția și stîrnesc simultan pafă lecturii și contemplației. (În ciuda diferenței de culoare și material — se întrușează cu marelui panou al lui Tutuculescu în Lumi nenumărate).

În ceea ce privește pictura non-figurativă, tendința spre articulare, spre crearea unui epic abstract, spre anecdoticul foarte general ni se pare una din cele mai născătoare și

promițătoare tendințe; capacitatea de a crea (precum St. John Perse în poezie) tipare forate generale aplicabile unei diversități de fenomene. Așa, Pozzati, cu al său Omagiu lui Carpaccio care are panauș aventurieri și consistența maestrului, și mai ales Sergio Dangelo (Cuibul și spiniul) cu ceva din precizia, naivă și marțială a cartografiilor din vechime. Acelasi Dangelo ilustrează în cealaltă pinză a sa, Colivie (de o admirabilă delicatete, grație, ușurință și seninătate, un Dufy, zbaterea aeriană, suavă și zadarnică a unui pumn de puf și penaj) a doua tendință de depășire a vechiului abstracționism; urmînd îndeaproape exemplul muzicii, ea încearcă să descrie sentimente și emoții în culori (la noi Mirea lucrează în această direcție). În expoziția italiană regăsim această tendință la Matia Molteni (Lemne crucificate, Imagine a cîmpiei cu lemne arse) cînciri, de mare valență dramatică cu pastă groasă, puternică — sau la Natori (Bănuială de invazie, Proces suferii) cu îngrijorătoare sale aglomerări de forme incipiente.

Mai numeroase sînt, din păcate, pinzele banale și terne ale unor exercitii abstracte nesemnificative, obșiorii repetate, (Franco Angeli, Birolli, Scanavino, Chigine, Novelli), uneori exasperant de monotone în încercarea ușoară de a sugera ceva (Morlotti), alții de o nejustificată brutalitate și grosolanie (Santomaso, Aspete ale timpului; Schifano, Peisaje onice). Extinderea manierei non-figurative a dus firesc la diferențieri și polarizări. Dincolo de aceasta, expoziția italiană demonstrează încă o dată, limpede, deosebită de sterilă a devenit la ora actuală opoziția figurativ-abstract.

Încreștarea creatoare a ochiului uman cu universul infinit și brut aflat înaintea sa, cunoașterea prin emoția culorilor și formelor — nu pot fi rezolvate prin nici o tehnică și maniere, după cum nu pot fi rezolvate prin respingerea unei tehnici sau maniere anume. Noiunea de stil nu poate fi identificată cu cea de valoare sau de sens. Lupta contra academismului, a convenției, a facilității se duce nu între stiluri, ci în interiorul fiecăruia din ele. Așa de pildă, mult laudatul Capogrossi mi se pare un exemplu de succes efemer, după cum stridentele lui Emilio Vedova, sînt interesante prin formulă mai mult decît prin substanță: procedeele filice ale lui Boccioni și ale futuristilor erau totuși integrate organic picturii și mijlocul ei Pluriforma nr. 5 „Deodată” indică, ne e teamă, o coborîre spre desenul animat. Metamorfoza lui Francesco Crainchi, mai modestă în intenții, cu o linie agreabilă, își pot ușor găsi locul cuvenit pe perețele unei odăi aerisite și luminoase.

Constatăm uneori cum marile gestualități inițiale descreșc pînă ajung din colitură creatoare majore — mici contribuții profitabile la viața de toate zilele. Credem că ne vom aminti mai tîrziu de o bună parte din „pop art” ca de un stimulente la varietatea motivelor decorative: Alvirio Castellani, Mario de Luigi, poete Reggiani (un ucean mai degrabă ambicios decît înzestrat al lui Mondriaan), în orice caz Dorazio (Aparente, Tavan).

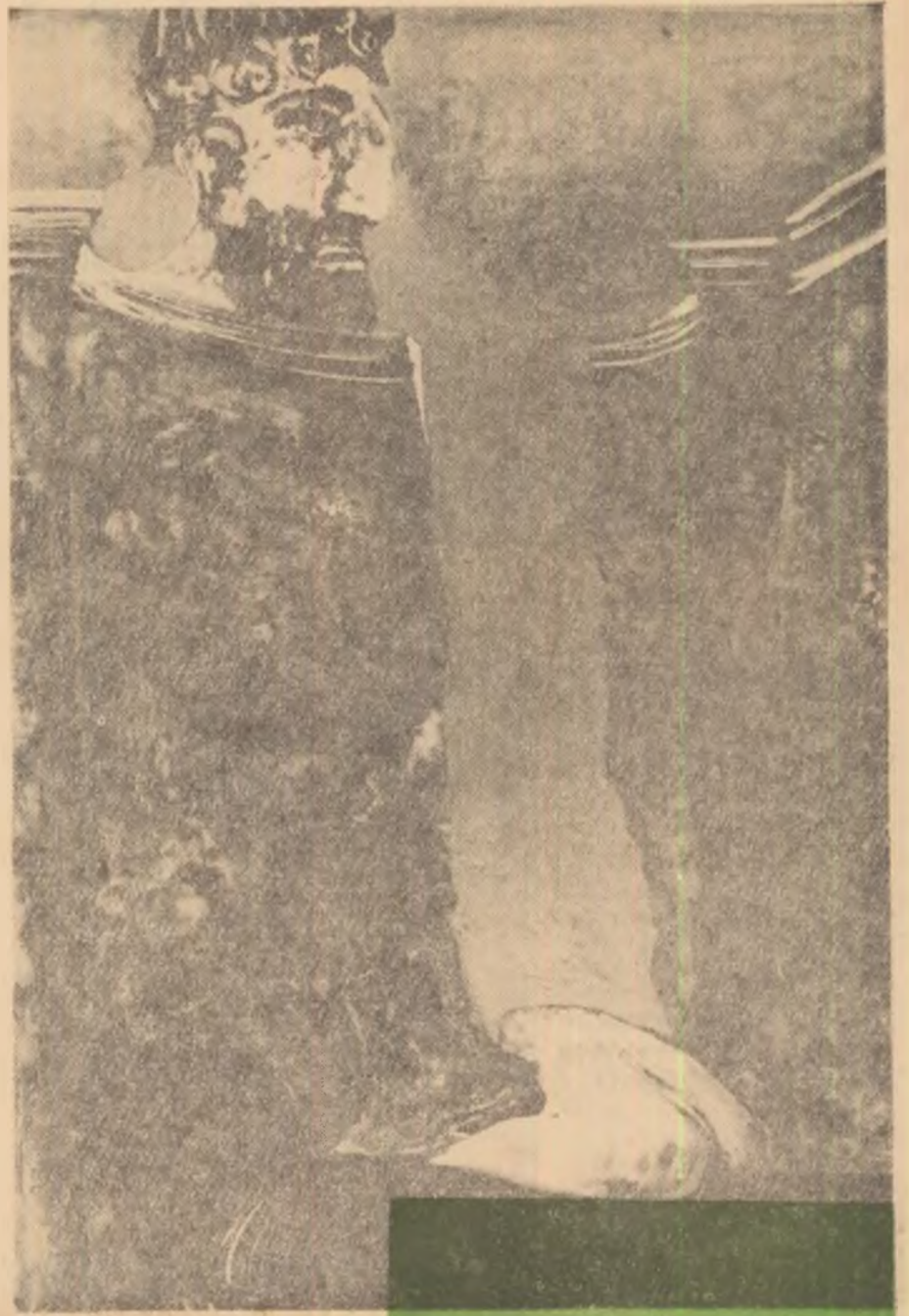
Tocmai eforturile de depășire ale coordonatelor stricte ale stilului ne fac să regretăm o anumită unilateralitate a expoziției: în ultimii 2-3 ani Gutuso a avut încercări catego-

ric mai izbutite decît acest Om șezînd, plin de minie reținută, iar realismul grotesc a lui Guerreschi și Enrico Baj reprezintă destul de incomplet un sector mult mai variat și viu al picturii italiene.

Să încheiem cu 3 nume care ni se par, alături de Pomodoro, valorile cele mai semnificative ale expoziției. Gianeto Fieschi (Monument celor căzuți, Oedip orb condus de Antigona) de interpretări moderne, torturate și ironice, unor motive tradiționale: figurile centrale se încheagă dintr-o negură de emoții lichide, de nuante intermediare. Sergio Vacchi, un parabolic: raportul între instinct și formele civilizației e tema ambelor sale pinze (Adam ascuns, Cravata vulturului) în care detaliul concret e înregistrat fidel. Romanismul lui e lăluș reținut în comparație cu cel al lui Guido Biassi (Elogiu în somn, Marea naștere) unde fantasticul se desfășoară liber și cu forță. De ce oare lipsește Guido Clerici, maestrul descins din secole manieriste parcă, al picturii fantastice?

Ca orice antologie, o expoziție de acest fel poate stîrni, în funcție de gustul și preferințele spectatorului, nenumărate discuții sau nemulțumiri. Oricum, în limitele ei, ea izbuteste ceea ce își propune: să prezinte o importantă parte a picturii și sculpturii italiene de azi ca un concert de personalități bine definite (chiar dacă nu neapărat toate originale), de artiști sinceri, devotați unui mesaj pe care îl stăpînesc, ilustrează problematica și contradicțiile, drumurile închise și deschise ale curentelor reprezentate.

VIRGIL NEMOIANU

SERGIO VACCHI: „ADAM ASCUNS”

telecronica

„Acesta și totuși mereu nouă!” — spun poezii despre Primăvară; formularea rămîne în parte valabilă și pentru emisia de Varietăți de duminică. Deosebirea sînt în eliminarea paradoxului; dacă primăvara e „mereu nouă”, Varietățile sînt numai „aceasta”. Vechile scheme — de la momentele coreografice la cele letorice, de la prezentarea (cu inevitabilele glume vechi), la muzica ușoară (mai prost reprezentată ca oricînd) — au fost păstrate cu sticlete; orice speranță de schimbări pozitive, dovedindu-se nejustificată.

Decl... Primăvară... Iori... Io spune și cîntecul prezentat de Mircea Crisan în mal multe interpretări: „Floricele pe cîmpii” Hai să le adunăm copiii...
Dacă o fi să adunăm „Iorile” acestor Varietăți, am rămîne înscu o multime de vestejiriți glume și melodii numărate cam multe... primăveri, cîteva „imortale” (Crisan, Crăciulescu, Zaharescu și cu... Anghel Drăgulescu, țara mare nici o vină, că a fost pîsă... cîntec 1).

Succesul lui Mircea Crisan și al momentelor vesele este, dacă ne gîndim bine, pe deplin justificat: în ultima ană de cînd se repetă au avut tot timpul să se... perfecționeze.
Din acest punct de vedere, emisiunea putea fi numită: „Selecții din spectacole anterioare” (mai vechi sau mai noi).

Un argument în favoarea acestui titlu e și numărul prezentat de „Sînții Anton și Romică” reînat, cu micul modificat, din „Aventurile unei umbre”.
Acesta lipsă de inspirație se vede și în repertoriul solistilor de muzică ușoară.
— „Al, al, al, al, trio Cnban, alie cîntec n-ai mai învîțat?” Dar numai „răuvoitorii” iar putea parodia astfel pe cei trei, căci el nu în sca-

na de „noulata” ultimului cîntec despre iubire, linerele și... „le-le-le”.
În cadrul programului, o notă aparte le face Doina Bada printr-o prezență sobră și o admirabilă interpretare dată melodurilor cîntate.
Momentul coregrafic, interpretat de „asi” (Cristina Dan, Maria Mitulescu, Victor Viase, Coste Patrichi), poate fi calificat ca penibil. Grația și armonia mișcărilor (pe care dansul le presupune indiscutabil) lipsesc cu desăvîrșire, fapt care surprinde, mai ales tînd vorba de balerini talentați.

Tot ce se poate spune în încheiere pe marginea unei asemenea emisiuni este că, cele trei articole despre soții enunțate de Crisan, se aplică umililor de bine și „Varietăților”:
Art. 1: „Varietățile” trebuie să fie foarte reușite.
Art. 2: „Varietățile” trebuie să fie foarte reușite.
Art. 3: Dacă „Varietățile” sînt slabe, se aplică articolele 1 și 2.

Criticînd aspectele negative, nu avem dreptul să nu e în atenție noastră să trecem cu vederea ceea ce este valoros în munca Studiolului de Televiziune.
Instuctiv și agreabil în egală măsură, ciclul „Documente de piatră”, ajuns la a treia emisiune, merită o mențiune specială.
Filmul prezentat evocă ceva mai mult decît ruinele cetății de scaun a lui Steian cel Mare. Zidurile Sucevei păstrează nealterate mîntuirea și pînda statorniciei istorice.
Amintim realizatorii acestui emisiuni: Letitia Popa și Dumitru Udrescu.

IOANA IONESCU

SPORT

avantajul terenului — monstru fără picioare

Stegul roșu a fost eliminată din Cupa orașelor-tîrguri. Pe drept, fiindcă o echipă de fotbal care nu reușește să expedieze un șut pe poartă timp de aproape cincizeci de minute nu poate și nu merită să câștige. Jocul desăvîrșit de brasoveni, contuz, înțec, bîtrînesc, m-a umplut de amărăciune și, dacă ar fi posibil, as trage bucuros toate cuvintele de laudă pe care le adăscam, cu două săptămîni în urmă, lui Hoșoi, G. Goran, Campo și Pescaru (Ivănescu a fost și de data aceasta cel mai bun om din echipa sa, dar degeaba, ceilalți nu l-au înțeles și am avut impresia că în un moment dat făceau tot ce e posibil ca să-l pună și pe el în umbră).

Silvia Ploieșteanu, oricît ne-am ferit de cuvinte, line sub mîna o echipă mediocră. Vîna pentru înfrîngerea de miercuri o poartă cel unsprezece din teren. Dar în rînd cu ei trebuie să-l numărăm și pe antrenor. Declarațiile făcute de el înaintea de a cărei faldăvîră foarte agitate și înaintea perii lăsuți să se înțelegă (totuși că elevii săi vor câștiga comod. Și l-am crezut tot timpul, pentru că trebuia o victorie. Dar cînd băieții au trecut la lucru și l-am văzut că nu sînt în stare să lege două pase și trimite toate mingiile pe sus și numai în capul spaniolilor, un gînd negru s-a zăbuit în noi și ne-am amintit că antrenorul de acum este același antrenor carea pierdut turneul de la Tokio și pe urmă a declarat că doar cinci echipe din lume ne pot line piept și ne-am amintit și de acel 1-10 cu Dinamo-București... Dar, cîntecul acesta mai rădădătuș, o ricum,

FANUȘ NEAGU

DINU SĂRARU

CRONICA TEATRALĂ

bună dimineța, mîine de emilia căldăraru și natalia gheorghiu

O piesă — mai exact un scenariu — cu tineri și despre tineri, cu un declarat program educativ, aptă să stîrnească interesul în măsura în care insușirile virtuale ale autorealizate izbutesc să prevaleze schema elementară a epizodului dramaturgic. Pentru că, evoluția anecdotică, de-a lungul numeroaselor episoade, converge prea evident spre finalul moralizator — dar nu fără a înțeli și bune momente de teatru, cînd dispoziția spectatorilor este captată cu siguranță, solicitîndu-i o prezență activă în dezbaterile propuse. Problematicele piese, sensibile și delicate — e vorba de gravitatea răspunderii raporturilor de prietenie și dragoste dintre tineri, de răspunderea morală față de ziua de mîine — își află astfel, în câteva împrejurări, o trulare nuanțată, cînd înfăptuirile propriuzise se ridică, prin semnificative, deasupra locului comun.

Ce vreau să spun? Anume că, indiscutabilă ca valoare educativă chestiunea adusă spre judecata publicului de către autorealizate, fără a constitui o noutate în literatura destinată tineretului, are în acest scenariu, cel puțin prin modul cum este comentată, meritul de a furniza prilejul unor reflecții pline de interes. Reconstituind vacanta fericii, undeva în Delta, a unui viitor student, crescut de părinți cu grija de a fi ferit de orice fel de răspundere, autorealizate se opresc cu deosebire asupra ușurinței cu care acesta stîrșește și privește, din simpla plăcere de a-și „umple” timpul vacanței, sentimentele de puritate și dăruire ale unei tinere, pînă atunci aflată în admirația întregului sat de pescari, datorită frumuseții și curăteniei ei spirituale. În paralel, e urmăriți prietenia nobilă dintre doi colegi de liceu, pentru care sentimentele de iubire se conjugă lucid cu acela de răspundere față de viitorul pe care sînt chemați să și-l făurească. Interferențele celor două soluții posibile de a-ți trăi adolescența și de a-ți pregăti viitorul, luînd chipul celor două cupluri sînt, în atenția autorealizate, menite să sublinieze cît mai pregnant ideea educativă urmărită, ceea ce se și reușește. Nu am, firește, nici o rezervă, față de

formula dramatică adoptată, și aș putea numi, trei, patru situații, cînd ea își află un corespondent artistic convingător. Ceea ce supără este vădită tentă didactică, manifestată prin ostentativitatea procedurii. Paralelismul situațiilor e prea adesea direct și exclusiv subordonat tezei moralizatoare. Apoi portretele celor două fete Daria și Stefana, alifal bine conturate, sînt și ele, la un moment dat, prin superioritatea declarată față de prietenii lor, Octavian și Dan, prea fortat antrenate de teza didactică. Universul lor sufleteș e mult mai bogat și mai nuanțat, pentru ca discrepanța să nu se sesizeze. Evident, analiza întreprinsă aici e de o severitate care, poate, depășește intențiile piesei ca atare, ea pornește însă din convingerea certă că e vorba despre un text care se poate discuta; nu numai problematica e interesantă dar, cum spunem, sînt destule elemente care îndrituiesc viitoare posibilități reale, lata de pildă personajul Daria, care, dincolo de faptul că este cel mai izbutit din piesă, ilustrează din partea autorealizate, frumoase calități de portretist. E în portretul acesteia fete, de un lirism suav, curcior, de o puritate care-i innobezăză fiecare gest, înțuită cu finețe, tesaurul de reacții care fac vie pentru spectator psihologia adolescentului — ideea de fragilitate, de imensă receptivitate și încetare proprie acestei vîrste și, o dată cu aceasta, ideea obligativității morale a întregii societăți față de modelarea caracterelor tinerei generații. Firește, nu întîmplător, drama cade pe umerii Daria și tocmai datorită acestui portret, se și transmite pînă la urmă vibrant, mesajul piesei. Cu o apropiată incusintă este desenat apoi profilul Stefanei și tocmai de aceea regretăm că în ceea ce îi privește pe băieții, autorealizate au fost mai puțin generoase.

În piesă se discută mult și frumos, uneori chiar prea frumos, în sensul de poetizat excesiv, e uneori un lirism prea afectat în anumite schimburi de replici. Se face și satira unor aspecturi ridicole și anacronice, din partea unor tineri, momentele au haz, chiar dacă nu se revendică de la o experiență prea

bogată în acest sens. Dar intenția de a dezvălui universul tinereii generații în situații cît mai diferite rămîne o calitate.
Ceea ce aș vrea să spun, în final, este că, dincolo de stîngăciile relevate, Bupă dimineața, mîine constituie un debut meritoriu pentru stăpînirea de început a Teatrului Ion Creangă. Este în piesă un aer curat, proaspăt, și acest aer curat și proaspăt spune mult spectatorilor.

În regia lui N. Al. Toscani, spectacolul e fidel calitatilor piesei. E un spectacol curat, luminos, purtînd amprenta griii de a nu se supralicita didacticismul. Sînt vizibile încercările de nuanțare a unor episoade și situații, după cum ni s-a parut salutară preocuparea pentru a imprima distribuției o anumită degajare în prezența scenică, favorabilă desfășurării acțiunii în sensul unui cîmpei de viață reală.

Dintre interpreți s-a detașat net Magda Popovici, darînd personajului Daria toate atribuțiile care ni l-au făcut atât de apropiat. Sensibilitatea și vibrația interioară a actriței se transmit fericit nu numai personajului Daria, dar și scenei întregi, făcînd să sporească tonalitatea emoțională a spectacolului. Frumos și-a interpretat rolul Genevieve Prada curcior cu un aer de scolarică cumintă, preocupată, plină de idei, generoasă, gata să se dăruiască pentru fărîcarea celor din jur. Fără să depășească limitele rolului, dar preocupat să-și facă orul vivid, Șerban Cătauzino l-a interpretat pe Dan. Într-un rol epizodic, Sandina Stana a fost, ca de obicei, de o pregnantă autenticitate. Nu vom putea să ne oprim la fiecare interpret în parte, dat fiind numeroasa distribuție și rolurile — mai ales rapide treceri prin scenă. Ne-a dezamăgit însă în rolul Octavian, Nicolae Simion, căruia de-a lungul întregului spectacol nu i-am putut descoperi cu nici un chip altă virtute decît aceea de a-și asculta încîntat glasul egal și încolor. Cam prea puțin, totuși, pentru un actor. Scenografia lui Ștefan Hablinski, luminoasă, veselă și aerisită, în limita corectitudinii.

FLORIAN POTRA

COMITETUL DE REDACȚIE

GHEORGHE ACHIȚEI (redactor-șef adjuncț)
I. D. BALAN (redactor-șef adjuncț)
MARIN BUCUR
CONSTANTIN CHIRIȚA
MIHAI NEGIURESCU
DINU SĂRARU (secretar de redacție)
VIOLETA ZAMFIRESCU

Președintele artistic
EUGEN MIHĂESCU
Președintele executiv
D. MOLDOVEANU

REDACȚIA: B-dul Ana Ipă
Teșcu nr. 15, telefon 11.51.54
11.38.51 12.18.10

ADMINISTRAȚIA: Șoseaua
Kiseleff nr. 10, telefon 18.33.99
Abonamente: 13 lei — 3 luni,
26 lei — 6 luni, 42 lei — un an
Tiparul: Combinatul edito-
rial Casa Școlilor.

40.220